

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM FORRADALMI ÉS KATONAI HA-
GYOMÁNYAINAK SZEREPE A SZOCIALISTA HAZAFISÁGRA -
PROLETÁRINTERNACIONALIZMUSRA NEVELÉS TERÜLETÉN EGY
EGY KATONAI EGYSÉGNÉL

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Készítette: Palotai Jenő

A témát adta: Dr.Rácz János
tanszékvezető egyetemi tanár

1980

B E V E Z E T Ó

A szocialista hazafiságra, a proletár nemzetköziségre történő nevelés szükségességét évtizedekkel ezelőtt felismertük, azonban tartalmát, módszerét illetően több felfogást figyelhettünk meg. Az egyik véglet - elsősorban az ellenforradalom előtt - csak a forradalmi munkásmozgalommal és a szocializmus-sal összefüggő hagyományokat ismerte el, a másik viszont - szintén helytelenül - nem tett különbséget a feudális, a demokratikus és szocialista hagyományok között. Számos olyan fontos hagyomány, ami számát tekintve ugyan kevés volt jelentőségét figyelembevételével azonban előremutató, lelkesítő volt, de nem kapott megfelelő megbecsülést.

Történetírásunkban és értelemszerűen közfelfogásunkban, nevelőmunkánkban alapvető változás következett be 1962. után. Az MSZMP. VIII. kongresszusa hangsúlyozottan felhívta a figyelmet egyrészt a szocialista hazafiságra való nevelés fontosságára, másrészt multunk /haladó forradalmi katonai hagyományaink/ feltárására és megfelelő helyes értékelésére.

A forradalmi és katonai hagyományok feltárása és helyes értelmezése nagyon jelentős, de különösen fontos ez a magyar néphadseregben, amely tagja a Varsói Szerződésnek. Mivel hazánk része a szocialista országok védelmi közösségének, nyilvánvaló hogy amikor katonáinkat a haza iránti önzetlen szolgálatra, odaadásra neveljük, egyidőben a proletár internacionalizmusra - mint a korszerű hazafiság részére - is nevelnünk kell, hiszen csak így tudunk kellően felkészülni az ellenség esetleges agressziója esetén az egységes fellépésre.

E kérdés helyőrségünkben külön is figyelemre-méltó. Mindössze néhány tucat km választ el bennünket két baráti szocialista országtól. Államányunk bevonulás előtt határmenti területeken lakott és dolgozott /leszerelés után oda is térnek vissza/ széles rokoni és egyéb kapcsolatokkal rendelkeznek a szomszédos országok lakói között.

Figyelembevételre történelmi örökségünket, egész történelmi fejlődésünket, a haza hazafiság kérdéseinek megítélését, a forradalmi - katonai és csapathagyományok ápolása és felhasználása, mindenképpen figyelmet érdemlő kérdés, a magyar néphadseregben folyó hazafias és internacionalista nevelő munkában.

A dolgozat készítőjét többek között a fentiek is vezették, amikor hozzákezdett a tanulmány elkészítéséhez. A munka elkészítését számos tényező könnyítette. Segítségünkre volt a jelentős mennyiségű irodalom, dokumentáció és érvényes utasítás. Ugyanakkor gondot okozott a jelenleg is folyó le nem zárt, nem egyszer kényesnek ítélt, a munkásmozgalmon belül folyó vita, a tárgyalat kérdéshez tartozó óriási irodalomban - esetenként önkényesen - végzett szelektálás és főleg a csapathagyományok ápolása terén eddig végzett nem mindig céltudatos tevékenységünk.

Munkánk keretén belül egyetlen szomszédunkat testvérnépünket sem szándékozunk a helyes elméleti - politikai - gyakorlati magatartásra kioktatni. Felismerve azt, hogy az esetenként felerősödő nacionalista tendenciák éppen az imperializmus aknamunkájának következménye és ez ellen részünkről a hazafiság ürügyén táplált nacionalizmussal harcolni nem lehet. Helyette a probléma elméleti összefüggéseit, hagyományink értel-

mezését, annak helyét, szerepét kívánjuk vizsgálni a magyar néphadsereg egyik önálló egységénél, ahol e sorok írója a parancsnok politikai helyetteseként teljesít szolgálatot.

Tudjuk, hogy jelen munkánk nem oldhatja meg maradéktalanul a jelzett problémákat, reméljük azonban - ha szerény mértékben is - hozzájárulunk a területhez kapcsolódó feladatok jövőbeni eredményesebb megoldásához.

I.

A SZOCIALISTA HAZAFISÁGRA ÉS A PROLETÁR INTERNACIONALIZMUSRA NEVELÉS SZÜKSÉGE

A téma elméleti és politikai vonatkozásai kezdetől foglalkoztatták a munkásosztályt a nemzetközi munkásmozgalmat. Ezt bizonyítják Marx-Engels-Lenin e témával kapcsolatos művei, írásai, melyekben meghatározták a proletáriátus viszonyát - az adott történelmi korban - az adott hazához és más országok proletáriátusához.

Engels: A nemzetek ünnepe Londonban c. cikkében a proletárnemzetköziség egyik első megfogalmazásaként a munkásmozgalom humanista, előítéletektől mentes céljait hangsúlyozza:

"A proletároknak...minden országban ugyanaz az érdekük, egy és ugyanaz az ellenségük és egy és ugyanaz a harc vár rájuk ; a proletároknak zömükben már természetből fogva nincsenek nemzeti előítéleteik, s egész képzettségük és mozgalmuk lényegében humanitárius, antinacionalista." 1

A Kommunista Kiáltványban Marx-Engels hangsúlyozzák, hogy a proletáriátus ragaszkodik a hazához, melyben él, még akkor is ha " a munkásoknak nincs hazájuk". Méltatják a munkásosztály hazafiságát, nemzeti jellegét és azt, hogy ha igazán hazát akar teremteni saját és az összes elnyomott osztály számára, akkor meg kell szereznie a politikai hatalmat.

Lenin: "A munkásosztály és a nemzeti kérdés" című cikkében fellép a nemzeti elnyomás mindenfajta for-

mája, de a nemzeti elkülönülés ellen is, amikor a következőket írja:

"A régi világgal, a nemzeti elnyomás, a nemzeti viszálykodás vagy a nemzeti elkülönülés világával a munkások szembeállítják az új világot, a valamennyi nemzet dolgozói közötti egység világát, amelyben egyetlen kiváltságnak sincs helye és az ember az embert nem nyomja el a legcsekélyebb mértékben sem." 2

Tehát az olyan ideológiai és politikai kérdések, mint a haza, hazafiság, nemzet, nemzeti kérdés, nacionalizmus, internacionalizmus; a munkásosztály viszonya ezekhez, a nemzetközi és a magyar munkásmozgalom fejlődésének különböző szakaszaiban foglalkoztatták és jelenleg is foglalkoztatják a kommunista és munkáspártokat, de gyakran a közvéleményt is.

A szocialista országokban a nemzetek gazdasági, politikai, kulturális fejlődése - virágzása igazán csak a felszabadulás után vált lehetővé. Ezzel együtt a nemzeti önérték, büszkeség is erőteljesebben kezdett érvényesülni. A nemzetek eddigi útjának sorskérdései: a feudalizmus, a kapitalista elnyomás és a függetlenségi harc kérdései történelmileg megoldottak. Az új nemzedék gyökeresen új világgal és annak új kérdéseivel találja magát szemben. Többek között nagy fontosságot nyert, hogy az egyes népeknek szorosabban kell kapcsolódniuk a világgazdasághoz, a tudomány nemzetközi haladásához, ezért elengedhetetlen a látókör szélesítése, a nemzetnek a nemzetközi haladással való szorosabb összehangolása.

A bevezetőben említett kérdések azért is számot tartanak az érdeklődésre, mert a szocializmus építése

során a szocialista hazafiságra - proletár internacionalizmusra való nevelés, egyik fontos közösségi feladattá válik.

Nevelőmunkánkban szükséges megcáfolni az emberekben még ma is élő és a kapitalista környezet által táplált nacionalista, kozmopolita nézeteket, le kell rombolni a régi rendszerből ránk maradt téves visszahuzó reakciós illuziókat. Reális történelem szemléletet kell kialakítani a tömegekben, hogy a magyar mult hagyományait kritikusan és önkritikusan tudják értékelni, hogy megtudják különböztetni egymástól a haladó és reakciós történelmi és kulturális hagyományokat. Előttünk álló feladat a szocialista nemzeti büszkeség kialakítása, amely a más népek teljes egyenjoguságának elismerésével párosul és nem tart igényt semmiféle nemzeti magasabbrendűségre.

Ehhez tartozik annak megértése, hogy bár a szocializmus nemzeti keretekben fejlődik, a társadalmi haladás ugyanakkor mindig egyetemes nemzetközi és nekünk létkérdésünk, hogy nemzeti törekvéseinkkel ez utóbbihoz kapcsolódjunk.

A szocialista hazafiságra, proletár internacionalizmusra való nevelés azért is szükséges és egyre nagyobb jelentőségű, mert a szocializmus építésének jelenlegi szakaszában, valamint a fejlett szocializmus építésében egyre nagyobb szerepe van és lesz az emberek tudatos tevékenységének.

A szocialista gondolkodás és magatartás kialakításának fontosságáról az MSZMP XI. kongresszusán a KB beszámolójában a következő gondolatok találhatók:

"Országunk fejlődésének most következő időszakában növekszik a tudati tényezők szerepe. A fejlett szocialista társadalom építése olyan emberek munkáját és aktivitását igényli, akik társadalmi céljaink megvalósításában fegyelmezett, jó munkájuk mellett a közügyekből is kiveszik a részüket, ismerik és megtartják a szocialista erkölcs normáit, akik számára szocialista hazánk szeretete elválaszthatatlanul összefonódik a nemzetköziséggel."

"El kell érni, hogy a javuló anyagi feltételekkel szocialista módon éljünk. Ezért egész társadalmunk fejlődésének egyik kulcskérdése és nélkülözhetetlen feltétele a tudati viszonyok gyorsabb, erőteljesebb változása, a szocialista erkölcs és életmód általánossá válása." 3

Tehát a fejlett szocializmus építésének időszakában, az előttünk álló feladatok megoldásához, mind tudatosabb tevékenységre van szükség. Ezért egyre kevésbé elégedhetünk meg a dolgozók cselekvésének és a szocializmus érdekeinek pusztán objektív egybeesésével. Kétségtelen, hogy aki becsületesen elvégzi munkáját, azzal hozzájárul a szocialista termelőerők gyarapításához. Ez akkor is igaz, ha politikailag közömbös és érzelmileg nem fűződik szorosan a szocializmus célkitűzéseihöz. Az ilyen magatartást is hazafias cselekedetnek minősítjük, de ez még nem szocialista hazafiság. A szocialista hazafiság, - sem a hazai, sem a nemzetközi osztályharcban - ma már nem egyeztethető össze a politikai és eszmei "el nem kötelezettséggel". Ma még egyesek tudatában elválík egymástól a szocializmushoz és a nemzethez - hazához való viszony. Jó hazafinak tartják magukat, miközben a szocializmusnak csak tudomásulvételéig, vagy passzív elismeréséig jutottak

el. Feladataink viszont mind jobban megkövetelik annak tudatos felismerését, hogy nemzeti céljaink megvalósítója csak a szocializmus lehet, hogy nincs nemzeti felemelkedés szocializmus nélkül.

A szocialista hazafiság magában foglalja a proletár internacionalizmust is - azzal szoros egységet alkot, a kettő elválaszthatatlan egymástól. A nemzetközi munkásmozgalomban az utóbbi évtizedben különösen megnőtt a proletárnemzetköziség szerepe, jelentősége. Hazánkban is nagyon fontos, hogy az internacionalizmus az emberek tudatában megfelelő helyet foglaljon el. Meg kell értetnünk, hogy a proletár internacionalizmus: a nemzetközi munkásosztály közös ügyéhez és érdekeihez való hűség mindenekelőtt, amelynek próbaköve a Szovjetunióhoz való viszony. Ez tartalmi, lényegi, kérdése az internacionalizmusnak.

Ennek hangsúlyozása napjainkban annál is inkább fontos, mert az imperializmus ideológiai és politikai fel lazító tevékenységének elsődleges célja, hogy a szocialista országokat, valamint a tőkés és fejlődő országok lakosságát, munkásosztályát szembefordítsa a Szovjetunióval. /Kína, Irán, Afganisztán és sok más ország esete/

E cél elérése érdekében felhasználja a marxizmuson, a munkásmozgalmon belüli vitákat, ellentéteket és a revizionizmus eszméit is, sajnos néha nem is eredménytelenül.

Nekünk azonban látnunk és tudnunk kell, hogy a fejlett szocializmus építésének szakaszában nélkülözhetetlen a szolidaritás és együttműködés a szocialista országok között. Egyre nagyobb szerepet kap a szocialista országok viszonyában "a nemzeti és nemzetközi érdekek történelmileg újszerű kapcsolata, amelynek objektív feltételeit a szocialista társadalom, a szocialista nemzetek,

a szocialista vilárendszer kialakulása teremtette meg."4

A proletár internacionalizmus szükségességét az SZKP XXV. kongresszusa is hangsúlyozta. Leonyid Brezsnyev a KB beszámolójában, és Kádár János hozzászólásában is méltó helyet foglalt el ez a kérdés. Brezsnyev elvtárs a következőket mondotta: "A proletár internacionalizmus a marxizmus-leninizmus egyik fő elve." "Mi szovjet kommunisták a proletár internacionalizmus védelmét minden egyes marxista-leninista szent kötelességének tartjuk". 5

Kádár elvtárs felszólalásában többek között ezek a gondolatok találhatók: "Pártunknak meggyőződése, hogy korunkban növekszik a proletár internacionalizmus jelentősége, ezért fontos a kommunista és munkáspártok kapcsolatainak fejlesztése, a nemzetközi kommunista mozgalom marxista-leninista egységének bővítése."6

A szocialista hazafiságra, proletár internacionalizmusra való nevelésnek különös jelentősége van a Magyar Néphadseregben, hiszen a fegyveres szolgálat önmagában is politikai állásfoglalásra készíteti a katonát. Célunk azonban az, hogy ez a szolgálat tudatos legyen.

A szocialista haza védelmének feladata néphadseregünk minden egyes katonájától a munkásosztályhoz, a szocialista rendszerhez való hűséget követeli. Az osztályhűség politikai tiszténlátást, meggyőződést és abból fakadó tudatosságot igényel. Ragaszkodást a szülőföldhöz, a szocialista rendszerhez. Más testvéri népek

iránti szeretetet, megbecsülést kell kialakítani néphadseregünk személyi állományában.

Az emberek természetesen csak ahhoz lehetnek hűségesek, amit magukénak tekintenek, amivel azonosulni tudnak. Mindezek alapján ismerhetik fel katonáink a fegyveres szolgálat szükségességét, értelmét és célját.

A hazaszeretet, a párt, az osztály iránti hűség a katona számára azt jelenti, hogy feladatait maradéktalanul és magas színvonalon teljesítse. Készen áll a párt, a kormány határozatainak, utasításainak végrehajtására. Az öntudatos, hazáját és más népeket szerető, érte áldozatot hozni kész katona számára a katonai rend fegyelem, a szabályzat szerinti élet, a katonai szolgálat természetes velejárója.

Gyakran felmerül a kérdés, hogy felszabadulásunk után több mint három és fél évtizeddel, miért központi kérdés még az emberek szocialista tudatának fejlesztése, a marxista-leninista ideológia terjesztése.

Mi az oka annak, hogy a szocialista erkölcs és ennek olyan alapelve, mint a szocialista hazafiság - proletárnemzetköziség, még nem vált uralkodóvá az emberek gondolkodásában, értelmében és érzelmeiben?

Miért élnek még mindig a régi társadalom eszméinek maradványai, miért hatnak a ma emberére, gyakran arra a fiatal nemzedékre is, amely már a szocializmusban született és nőtt fel?

E kérdésre a dialektikus és történelmi materializmus tanításai alapján válaszolhatunk.

A szocialista társadalmi rendszer és a szocialista hazafiság proletár internacionalizmus szerepét úgy kell felfogni, mint az alap és a felépítmény viszonyát. Tudjuk, hogy a társadalom gazdasági élete meghatározza a társadalom politikai, szellemi életét, de az is ismert, hogy a gazdasági viszonyok taláján létrejövő eszmék, nézetek jelentős szerepet játszanak a társadalom életében, visszahatnak a termelési módra, a társadalom gazdasági életére.

Marx: "A politikai gazdaságtan bírálatához" című művének előszavában a következőket írja: "Életük társadalmi termelésében az emberek meghatározott, szükségyszerű, akarattuktól független viszonyokba lépnek, termelési viszonyokba, amelyek anyagi termelőerőik meghatározott fejlődési fokának felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális bázist, amelyen egy jogi és egy politikai felépítmény emelkedik, és amelynek meghatározott társadalmi tudatformák felelnek meg. Az anyagi élet termelési módja szabja meg a társadalmi-politikai és szellemi életfolyamatot egyáltalában. Nem az emberek tudata az, amely létüket, hanem megfordítva, társadalmi létük az, amely tudatukat meghatározza."7

Tehát a társadalom gazdasági szerkezete, az emberek termelési viszonyai különféle politikai, jogi, erkölcsi, ideológiai viszonyokat hoznak létre az emberek, az egyes társadalmi csoportok, osztályok között. A termelési viszonyok - tükröződve az emberek érzésvilágában és tudatában - különféle eszméket, nézeteket alakítanak ki a társadalom tagjaiban. A gazdasági viszonyok taláján létrejövő ideológiai viszonyok, érzelmek, eszmék és nézetek az emberekenek, az egyes társadalmi csoportoknak gazdasági, a termelésben elfoglalt helyét tükrözik.

Objektív anyagi érdekeiket szolgálják, vagyis az adott társadalmi rend felépítményét jelentik.

Mivel minden társadalomnak megvan a saját, csak rá jellemző, a termelési viszonyoknak megfelelő felépítménye, ha az alap változik, vagy minőségileg más lesz. Itt fontos azt is rögzíteni, hogy az alap és felépítmény viszonyában az alap a meghatározó és elsődleges, a felépítmény a másodlagos, a meghatározott. Tehát, ha az adott társadalom alapja megváltozik, azt lassabban vagy gyorsabban követi a felépítmény megváltozása is. Engels erről a következőket mondja "A természet dialektikája" című művének bevezetésében: "A társadalom mindenkori gazdasági szerkezete az a reális alapzat, amelyből mindegyik történelmi időszakasz jogi és politikai berendezkedéseinek, valamint vallási, filozófiai és egyéb elképzelésmódjának egész felépítménye végső fokon magyarázandó."8

Ebből következik, hogy a felépítmény egyes elemei bizonyos mértékig megelőzhetik az alapot, a felépítmény azonban a maga egészében sohasem előzheti meg alapja változásait.

Az ideológiai felépítménynek az alappal való kapcsolata kevésbé közvetlen, mint a politikai felépítménynek. A társadalom erkölcsi, filozófiai, művészeti, vallási nézetei nagymértékben függenek a már megvalósított politikai rendszertől. Mivel az ideológiai felépítmény kapcsolata az alappal közvetett jellegű, ezért az alappal végbement változásokat lassabban és bonyolultabban tükrözi.

Ez a tanítás a szocialista társadalom viszonyai között is érvényes. A politikai hatalom megszerzése után, a szocialista termelési viszonyok megteremtésével

létrejön a szocialista alap és az ennek megfelelő felépítmény, azonban az ideológiai felépítmény az alaphoz viszonyítva elmarad, lassabban változik.

A szocialista hazafiság proletár internacionalizmus, mint az ideológiai felépítménybe tartozó szocialista-kommunista erkölcs egyik fontos alapelve - szintén csak lassan, fokozatosan jön létre, fejlődik ki és jelentős szerepet tölt be az alap erősítésében. /Természetes, hogy ennek kialakítása a politikai felépítmény feladataiba is beletartozik./

A szocialista eszmék elterjesztése a tömegekben hosszú, türelmes munkát igényel. Az emberek tudatában még hosszú ideig élnek a régi társadalom eszméi, nézetei, nem tűnnek el a gazdasági alap megszüntetésével.

Az ideológiai munka javítása érdekében a párt számos elméleti vonatkozású határozatot hozott, az ideológiai munkáról több országos jellegű konferencián tárgyaltak az illetékesek. Megélénkültek a marxista történelemszerek, közgazdászok és más tudományok marxista művelőinek, vitái. A vitákban jelentős helyet foglaltak el a szocialista hazafiság és nemzetköziség elmélyítésének kérdései, a nacionalizmus, és a kozmopolitizmus elleni harc fontossága.

Pártunk a szocialista hazafiság proletárnemzetköziség tartalmát, forrásait, leglényegesebb jegyeit a kongresszusokon, a KB határozataiban, állásfoglalásaiban, legutóbb pedig a KB Kulturpolitikai Munkaközösségének 1974-es állásfoglalásában fogalmazta meg.

Az MSZMP IX. kongresszusa a szocialista hazafiság tartalmát a következőkben jelölte meg:

" A szocialista hazafiság magába foglal minden igaz értéket, amelyet évszázadok során a magyar nép teremtett, de nem táplálkozhat kizárólag a múlt forrásaiból. Több mint 21 éves harc és munka nagyszerű eredménye és a cél; a szocialista magyar nemzet felvirágoztatása adja mai hazafiságunk igazi tartalmát.

A szocialista hazafiság szerves része a nemzetköziség, a világ munkásosztályával, a kommunista és munkáspártjaival való együttműködés és szolidaritás. Magyarország a proletár internacionalizmus érvényesülése alapján került a nemzeti haladás élvonalába és ezzel tudja megvalósítani nemzeti céljait.

"Hatalmas erőforrás építőmunkánk nagy lendítő ereje a szocialista haza szeretete és a proletár internacionalizmus. Ezért a jövőben is megkülönböztetett figyelmet kell fordítani népünk hazafiságának és internacionalizmusának elmélyítésére. Annak tudatában végezzük munkánkat, hogy a nemzeti érdek helyes szolgálata ugyanugy elválaszthatatlan az internacionalizmustól, mint a haladás nemzetközi ügyének előmozdítása hazánk és népünk érdekeinek szolgálata."9.

A fenti idézet fontos gondolata, hogy a szocialista hazafiságnak elválaszthatatlan része a felszabadulás óta elért eredményeink megbecsülése, az ezekre való büszkeség. Szocializmus és hazafiság ma nálunk szorosan összefüggő fogalmak, a mi körülményeink között szocializmus ellenes hazafiság nem lehetséges.

A szocialista hazafiság tartalmát gazdagította az MSZMP KB Kulturpolitikai Munkaközösségének állásfoglalása, mely 1974. szeptemberében került nyilvánosságra.

Abból indul ki, hogy az "elsősorban a szocialista építés eredményeivel, a szocialista országok együttműködésének fejlődésével függ össze."

"Hangsúlyozza, hogy a szocialista hazafiság tartalmának egyik legfontosabb és legidősebb vonása a nemzeti és nemzetközi érdekek történelmileg újszerű kapcsolata, melynek objektív feltételeit a szocialista társadalom, a szocialista nemzetek, a szocialista világrendszer teremtette meg." 10

Felhívja a figyelmet arra, hogy a szocializmus általános törvényszerűségeinek és a nemzeti sajátosságoknak megfelelően kell minden szocialista országban építeni a szocializmust. Ezek helyes megítélésének igen fontos feltétele a szocialista országok közötti ideológiai együttműködés, a tapasztalatok rendszeres kicserélése.

"Az internacionalista munka egyszerre segíti elő egymás kölcsönös megismerését és teszi teljesebbé a nemzeti önismeretet is."

Megfogalmazza, hogy korunkban - amelyet a két világrendszer kibékíthetetlen ellentéte jellemez - minden szocialista nemzetnek kötelessége "saját társadalmi viszonyainak és a szocializmus nemzetközi pozícióinak védelme és erősítése, "kapcsolataik mind szorosabbra fűzése gazdasági, politikai, katonai téren egyaránt.

Nagy jelentőségű kérdésnek tartja minden szocialista országnak a saját területén élő nemzetiségekhez való viszonyát. Felhívja a figyelmet arra, hogy a marxizmus-leninizmus alapján álló nemzetiségi politikával el kell érünk, hogy ezek a népek saját hazájuknak érezzék a szocialista Magyarországot és annak építéséhez aktívan járuljanak hozzá. Fel kell lépni minden nacionalizmussal és közömbösséggel szemben, amely a nemzeti kérdésben jelentkezik. Ez is

igen fontos része a szocialista hazafiság proletár internacionalizmus erősítésének.

A szocialista hazaszeretetnek természetesen nagyon jelentős ismertetőjegye, eleme a szűk föld iránti szeretet, amelyben beletartozik az ország természeti szépségeinek szeretete, de az emberi kéz által létrehozott alkotásokhoz való ragaszkodás is. A szocialista hazaszeretettel együtt jár a nép, a dolgozó ember megbecsülése, a harc mindenfajta elnyomás ellen.

A szocialista hazafiság legfőbb jellemzője, hogy benne a nemzet, a haza sorsa azonosul a szocializmus sorsával, a szocialista társadalmi rend megvalósításával. Ezért a szocialista hazafiság magasabb fokú tudatosságot jelent, mint a demokratikus hazafiság. Ebben az esetben a szocializmus építésében való aktív részvétel jelenti annak a felismerését, hogy a szocializmus képviseli legmegfelelőbben és legmagasabb fokon a nemzeti érdekeket.

A hazaszeretet marxista-leninista értelmezésében az utóbbi években előtérbe került a szocialista hazafiság cselekvő jellege.

Pártunk XII. kongresszusának határozata erről a következőket mondja: "Nevelőmunkánk mélyítse el a szocialista hazafiságot, annak tudatát hogy a nemzeti érdek helyes szolgálat ugyanugy elválaszthatatlan az internacionalizmustól, mint a haladás nemzetközi ügyének előmozdítása hazánk, népünk érdekeinek szolgálatától. Határozottabban küzdeni kell a nép létező, esetenként felerősödő burzsoá ideológia a nacionalizmus és a kozmopolitizmus ellen."11 A kulturpolitikai munkaközösség állásfoglalása is kiemeli ennek fontosságát.

Összegezve: A szocialista hazafiság legfőbb megnyilvánulása a néptömegek tudatos, aktív részvétele szocialista feladataink megoldásában a társadalmi élet minden területén, a munkában, a politikai, a kulturális és a közületben, valamint a haza fegyveres szolgálatában.

Azonban azt is figyelembe kell venni, hogy a tudatos elem vezető szerepének növekedése nem jelentheti a tudatosnak pusztán "ésszerűsége" való leszűkítését, hanem hangsúlyozzuk a tudatos és érzelmi elem egységét, harmóniáját. Ugyanakkor kétségtelen, hogy az érzelmi-vel, az ösztönzéssel szemben csak a tudatos elem lehet a szocialista hazafiság iránytűje. Azzal az állásponttal - amely szerint a hazafiságban elsődleges az érzelem - nem lehet egyetérteni, de egyetértünk az olyan véleménnyel, mely szerint érzelem nélkül viszont nincs igazi hazafiság, s nincs szocialista hazafiság sem.

Történelmünk nagyjaira a haza tudatos szolgálata mellett jellemző volt a magyar néphez való szenvedélyes ragaszkodás, népünk mélységes szeretete.

A történelemben osztályok, népek és nemzetek újat teremtő harca és munkája nemcsak értelmi felismerés dolga, hanem jelentős mértékben érzelmi ösztönzőkre is épül. Az értelem és érzelem szoros kapcsolata nélkül, az emberek érzelmeire való hatás nélkül a politika és az ideológia nem tudna tömegeket az eszme mellé állítani és rájuk mozgósító hatást gyakorolni.

A haza iránti szeretet összetevői, elemei között jelentős szerepe van történelmi múltunk megbecsülésének, haladó, nemzeti hagyományink ápolásának. Jogos büszkeség tölthet el bennünket mindazok iránt a hagyományok iránt, amelyek hazánkban és nemzetközi méreteken

is elősegítették a haladás ügyét. Természetes, hogy nemzeti hagyományaink az elmúlt 35 év során új elemekkel, a szocializmus építésének hagyományaival gazdagodtak. Ezeknek ébrentartására ugyancsak nagy gondot kell fordítanunk.

A szocialista hazaszeretetet magába foglalja a jogos nemzeti büszkeséget is. Fontos, hogy a magyar népben erősödjön a nemzeti büszkeség, önbecsülés, a szocialista nemzeti öntudat. Legyen büszke a szocialista hazára, a szocialista társadalmi rendre, annak vívmányaira, saját értékét teremtő munkájára.

A szocialista nemzeti öntudat elvet mindenfajta nacionalizmust és kozmopolitizmust. Magába foglalja a más népek iránti szeretet és megbecsülést, szoros kapcsolatba áll a proletár internacionalizmussal.

"A szocialista hazafiság tehát olyan politikai, világnézeti, morális és értelmi magatartás, amely a nép, a nemzeti igazi érdekeivel való azonosulásban fejeződik ki, amely szocialista hazánk egyetemes érdekeinek megvalósítására serkenti az embereket." 12.

II.

HAGYOMÁNY, NEMZETI HAGYOMÁNY, OSZTÁLYSZEMPONTOK A
HAGYOMÁNYOK ÉRTÉKELEÉSÉBEN. A MAGYAR MUNKÁSOSZTÁLY
ÉS A MUNKÁSMOZGALOM FORRADALMI TRADÍCIÓINAK HELYE
FORRADALMI ÉS HALADÓ NEMZETI HAGYOMÁNYAINK KÖZÖTT

A szocialista hazafiság - proletár nemzetköziség magában foglalja történelmi multunk megbecsülését, haladó nemzeti hagyományaink ápolását.

Az MSZMP KB 1956 óta ebben a kérdésben is többször véleményt alkotott határozatok és állásfoglalások formájában. A témából adódó ideológiai, politikai, pedagógiai munka, valamint az értékelések és tennivalók elvi alapját a pártnak ezek a dokumentumai képezik.

Pártunk álláspontja szerint a nemzeti hagyományokhoz való viszonyban alapvetően fontos az opportunizmustól mentes, nyílt és őszinte elvi politika, a kontinuitás és diszkontinuitás egysége.

Aczél György elvtárs a Magyar Írók Szövetségének 1970. májusában tartott közgyűlésén erről a következőket mondotta: "A mi célunk az, hogy a legjobb - haladó és ezért maradandó - nemzeti hagyományaink mind szervebben összekapcsolódjanak a szocializmus- haladó és ezért maradandó - eszméjével." "Hovatovább nem kell majd a munkásosztály államában külön "szocialista" jelzővel említeni a hazafiságot, mert aki ezt a haza szolgálja magától értetően a szocialista haza híve, eszméinek vállalója. Mi ebben a tekintetben is azt tartjuk, a csak kontinuitást, a történelem folytonosságát hangsúlyozó álláspont ugyanugy hamis, mint csak a

diszkontinuitást, a szüntelen történelmi újakezdést hangsúlyozó felfogást.

"Egyetlen néppel sem lehet újra és újra megtagadtatni azt, amit tegnap kinok és keservek között teremtetett. A jót megőrizve, meghaladni, a rosszat elvetve azt túllépni, azt hisszük ez a helyes útja a népnek és az irodalomnak egyaránt. Mindez más szóval azt jelenti, hogy a magyar nemzet legjobb hagyományait a szocialista nemzetről szóló lenini tanítás szellemében akarjuk folytatni." 13

A hagyományoknak, a marxizmus-leninizmus alapján álló értékelése előtt néhány szót kell szólnunk a nemzeti hagyomány fogalmáról;

Klaniczay Tibor a nemzeti hagyomány fogalmáról a következőket írja: "Hagyománynak az emberiség kollektív tapasztalatát és érték átadását nevezzhetjük. A hagyomány ezért állandó kölcsönhatásban, hol harmóniában, hol konfliktusban van a fejlődéssel, az újítással."

Hol a folytonos megújulás, hol a merész szakítás érvényesül a termelésben ugyanugy, mint a társadalomban, de különösen a kulturális szférában".

A nemzeti hagyományt illetően így folytatta: "Az egyetemes emberi történelemi kulturális hagyomány egy meghatározott részét, külön belső kohézióval és törvényszerűségekkel rendelkező szegmentumát nevezzük nemzeti hagyománynak. Egy adott közösségnek, vagyis valamennyi nemzeti társadalomnak a külön, a maga egészében, rendszerében csak öhozzá tartozó hagyományát értjük ezalatt. A nemzeti hagyomány tehát a nemzeti közösség egész történelmi tapasztalata, szellemi, kulturális produktuma; a

történelem folyamán létrejött értékeinek továbbélése a jelennel való állandó korre cióban, /kölcsonhatásban/"14

Megjegyzí a szerző, hogy a nemzeti hagyományban beletartoznak az illető közösségnek nemzettéválás előtti értékei is. A magyarság esetében is természetesen hagyományainkként tiszteljük a kapitalizmus kialakulása előtti történelmi korokban létrejött haladó értékeket, mindazt, ami a magyarság multjával, történetével összefügg.

Itt említjük, hogy a nemzeti hagyományok értékelésében nélkülözhetetlen az osztályszempontok érvényesítése. Más a hgyományokról alkotott véleménye és értéktétele a polgári és más a szocialista társadalomnak. Nem is arról van szó elsősorban, hogy más hagyományai vannak a kapitalista és mások a szocialista társadalomnak /erről is/, hanem arról, hogy alapvető a különbség a hagyomány felfogásában, értelmezésében, rangsorolásában és értékrendjében. Azonos nemzeti, sőt haladó hagyományainkat a tőkés társadalom haladó osztálya meghamisította és igyekezett felhasználni saját érdekeinek megfelelően. /István király, II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Miklós, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor burzsoá értékelése/.

Természetesen a munkásosztály is rangsorolja a nemzeti hagyományokat értékük, haladó vagy reakciós jellegük szerint, ápolja vagy elveti azokat. Nem vallunk MAGUNKÉNAK egyformán minden nemzeti hagyományt, csak azokat, amelyek a maguk korában a nemzet és az egyetemes emberi haladás érdekeit szolgálták. Ez úgy véljük helyes és természetes.

Ennek az értékelésnek elméleti-filozófiai alapját a marxizmus-leninizmus fogalmazza meg.

Már szó volt arról, hogy a szocialista hazafiság - proletár internacionalizmus - ezen belül a hagyományok kérdései - a szocialista társadalom felépítményébe tartoznak. Az adott felépítményre az előző társadalom, vagy társadalmak eszméi, nézetei, intézményei is hatással vannak.

Az új társadalmi eszmék, nézetek és a nekik megfelelő intézmények saját alapjukat tükrözik. Egyben a régi felépítményhez kapcsolódó kritikai viszonyt is tartalmaznak és magukba olvasztják, amit az előzőekben számukra pozitív volt. Pl.: a marxizmus-leninizmus fejlődésére, tartalmára hatással voltak a megelőző korok eszméi. Átvette és a tudományos világnézet alapján értékelte mindazt a hasznosat, amelyet a megelőző korok nagy gondolkodói, tudósai létrehoztak.

Lenin ennek fontosságára hívta fel a figyelmet a Komszomol III. kongresszusán, ahol a következőket mondotta:

"Hiva volna úgy gondolkodni, hogy elég elsajátítani a kommunista jelszavakat, a kommunista tudomány következtetéseit anélkül, hogy elsajátítanánk az ismereteknek azt az összességét amelynek következménye maga a kommunizmus."15

A marxizmus példája annak, hogyan született meg az emberi ismereteknek összességéből a kommunizmus." Majd így folytatja: "Marx kritikailag átdolgozta mindazt, amit az emberi társadalom alkotott, egyetlen pontot sem hagyott figyelmen kívül. Átdolgozta, bírálat alá vette, a munkásmozgalom szempontjából ellenőrizte mindazt, amit az emberi gondolat alkotott." És végül: "Kommunistává csak úgy

lehetünk, ha elménket mindazoknak a kincseknek ismeretével gazdagítjuk, melyeket az emberiség alkotott."

A fentiekből következik, hogy a szocialista társadalom alapján létrejövő minőségileg új felépítmény nem jelenti a régi felépítmény teljes mellőzését, a régi eszmék, nézetek és így a hagyományok teljes elvetését. Nem fogadhatjuk el azokat a nézeteket, melyek az új szocialista felépítményből ki akarják zárni az előző társadalom minden haladó eszmei örökségét azon a címen, hogy az a burzsoá társadalom terméke. Az ilyen nézetek ellen következetesen fel kell lépünk.

Harcolnunk kell azonban a másik véglet ellen is, amely kritikátlanul az egész eszmei örökség átvételét hirdeti - reakciós elemekét is - amelyek a régi felépítményben kizárólag az uralkodó osztály érdekeit szolgálták és így nem lehet helyük az új felépítményben. A felépítmény megváltozása és ezen belül a hagyományok értékelése és alakulása a dialektikus tagadás-tagadásának törvénye alapján meggyévégbe. A megszüntetve-megőzés elve a hagyományok kérdésében is érvényesül.

A tagadás tudományos fogalma nem jelentheti az előzmények elvetését, teljes kizárást. Nem lehet úgy felfogni a fejlődést, hogy a jelen teljesen megtagadja a múltat, a jövő pedig a jelent. Ez metafizikus, torz, egyoldalú gondolkodás lenne.

A tagadás dialektikus fogalma magában foglalja a fejlődésben meglévő mindkét mozzanatot, a folytonosságot és a megszakítotttságot.

A társadalmi fejlődés is a dialektikus tagadásokon keresztül valósul meg. Az igazi forradalmiság nem azt jelenti, hogy a régit teljes mértékben elvetjük, hanem az adott, konkrét történelmi helyzetben, helytől és időtől függően megállapítjuk, felismerjük, hogy melyek a megszűnő, a megmaradó és a keletkező új mozzanatok a minőségi változások során. Ez egyrészt vonatkozik a termelőerők és a szellemi kultúra korábban elért vívmányaira és a hagyományokhoz való viszonyra is.

A felépítmény történelmi folytonossága abban is kifejeződik, hogy a kialakuló új felépítményben, a szocializmus építése során létrejövő új hagyományokba bekerülnek a régi felépítménynek, a múlt hagyományainak azok a részei, amelyek a feltörekvő forradalmi osztály érdekeit fejezték ki és szemben álltak annak az uralkodó osztály érdekeit védelmező részével.

A szocialista felépítmény kritikailag magába olvasztja mindazt, amit az emberiség és a saját nemzet legjobbjai a történelem során alkottak, amelyek előbbre vitték az emberiség fejlődését. Természetesen mindez az alap meghatározó jellegének megfelelően meggyégbe.

A fentiek is bizonyítják, hogy a nemzeti hagyomány szerves része a felépítménynek. S szükséges azt is hangsúlyozni, hogy a szocialista alapon kialakuló szocialista felépítménynek is igen fontos jellemző vonása az aktivitás, az alapra gyakorolt befolyás és visszahatás. Ezért a nemzeti hagyomány értékelésének, felhasználásának a szocialista hazafiság proletárnemzetköziségre való nevelésben igen jelentős a szerepe.

E szerep megértéséhez és tisztázásához igen nagy segítséget, elvi és politikai alapot szolgáltatott az MSZMP KB megjelent dokumentumai.

Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya által 1959. augusztus-szeptemberben kiadott állásfoglalás kritikusan és önkritikusan foglalkozott a nacionalizmus elleni harc elégtelenségével az 50-es évek első felében, és a nacionalizmus elleni harcot az ideológiai élet minden területén meghirdette. A történelem burzsoánacionalista értelmezésével a nemzeti hagyományok szocialista szellemű ápolását állította szembe."16

Megállapításainak lényeges gondolatai:

- Nemzeti multunk, hagyományaink értékelésében a burzsoá nacionalizmus, elködösíti az osztálytartalmat, megpróbálja egyrészt összebékíteni ahaladó és reakciós tendenciákat, másrészt haladónak, nemzetinek tünteti fel azt, ami reakciós.

- Haladó, nemzeti hagyományaink közül elsősorban azokat ápoljuk, melyek saját korunkban a haladást, a magyar nép érdekeit a legkövetkezetesebben képviselték a reakcióval szemben.

Melyek ezek a hagyományok?

- a dolgozó osztályok forradalmi megmozdulásai:
- a társadalmi haladás és felvilágosodás nagy magyar harcosainak tevékenysége /Jakobinusok, Csonkai, Fazekas, Kölcsey, Kossuth/;
- a magyar nép szabadságharcai az idegen elnyomás ellen /török, Habsburg, német/;

- magunkénak valljuk azokat a haladó hagyományokat, melyek ellentmondásoktól terhesek, de mégis a nemzet érdekeit képviselték /reformerek, a nem dolgozó osztályok soraiból kikerült forradalmárok, történelmi nagyjaink/;

Miközben magunkénak valljuk, a marxizmus-leninizmus alapján értékeljük tevékenységüket, elvetjük hibáikat és gyengeségeiket:

- a hagyományok sorában első helyre kell állítani a magyar munkáosztály és a magyar munkásmozgalom forradalmi tradícióit.

A hagyományok értékelését illetően az utóbbi években különösen történész és irodalmár körökben jelentős viták zajlottak. Neves marxista történettudósaink vitái gazdagították eddigi ismereteinket, felkeltették az érdeklődést a hagyományokkal kapcsolatos kérdések iránt. Azt is tudjuk, hogy a magyar történelem és irodalomtörténet marxista újraelemzése és szocialista elsajátítása nem új folyamat. Tulajdonképpen egyidős a marxizmus magyarországi utjával.

A párt szükségesnek tartotta, hogy ismét kifejtse álláspontját a nemzeti hagyományok ápolására és osztályalapon való rangsorolásának hosszú időre szóló átfogó érvényü alapelveiben.

Ezt tette a KB Kulturpolitikai Munkaközösségének már említett állásfoglalása.

- Megállapította, hogy "A nemzeti hagyomány a szocialista hazafiság elven tényezője, integráns része. A társadalom politikai, gazdasági, ideológiai-kulturális történelme egyben a szocialista jelen előtörténete is.

A dolgozó osztályok, a munkásosztály harca a magyar történelemben is szükségeszerűen a szocializmushoz vezetett el."

A történelmi örökségnek jelentős szerepe van a jelen szocialista hazafiságának kialakításában. Nem lenne helyes ha a haladó hagyományok sorából kizárnánk azokat a hagyományokat, melyek nem kapcsolódnak közvetlenül a dolgozó nép munkájához és harcéhoz.

Megbecsült, elismert haladó hagyományaink közé soroljuk a polgári átalakulásért folytatott harcot 1848-49-ben, a tatár-török, németellenes honvédő harcokat, és azoknak az államférfiaknak a tevékenységét is akik korunkban a haladást szolgálták, a nép, az ország, az egyetemes érdekeket képviselték, pl. I.István, IV.Béla, Károly-Róbert, Mátyás Király és más történelmi nagyjainkat.

Tehát a szocialista hazafiság arra épül, ami történelmünkben előremutató volt, szocialista rendszerünk pedig folytatója, megvalósítója elődeink haladó törekvéseinek. Egyben továbbfejleszti az előző korok hazafiságát, új vonásokkal egészíti ki és új tartalommal tölti meg a kornak megfelelően.

- Nagyon fontos a történelmi örökség kritikai elsajátítása, a marxizmus-leninizmus alapján történő értékelése és értelmezése, valamint dialektikus rangsorolása. A hagyományok ápolásában nélkülözhetetlen az osztályszempontok figyelembevétele.

Nagyon fontos kritikusan vizsgálni a történelmi örökséget, negativumaiból a tanulságot levonni, megértetni az emberekkel, hogy miért vetjük el az általunk

nem haladónak tartott hagyományokat. Fontos kialakítani bennük az önkritikus magatartást, a történelmi múlt reakciós hagyományaival kapcsolatban Mindez jelentős feltétele a szocialista hazafiság, a szocialista nemzeti büszkeség erősítésének és a nacionalizmus elleni harcnak.

Társadalmunkban szükséges elfogadtatni azt az álláspontot, mely szerint a hazafiság nemcsak országunk és népünk értékeinek és eredményeinek szeretete, hanem a hazafiságnak része nemzeti múltunk kritikus-önkritikus vizsgálata; saját hibáinkkal szemben a nemzeti felháborodás is.

A hagyományainkban meglévő negativumok világos elítélését, haladó hagyományaink pozitív értékelését össze kell kapcsolni az újért, szocialista céljainkért való küzdelemmel. Ennek egyik igen fontos feltétele az emberek tudatában még meglévő nacionalista gondolkodásmód felszámolása. Fel kell számolni minden ellenérzést és gyanakvást más népekkel szemben. A proletár internacionalizmus erősítésének egyik fontos feltétele, rendet tenni a fejekben saját nemzetünk, helyét, szerepét értékeit illetően.

Az emberiség és a nemzetek viszonyát nem az emberi elvont elsőbbsége és a nemzeti elvont alárendeltsége jellemzi, hanem az általános és a konkrét dialektikus egysége. A szocialista hazafiságnak éppen ez a sajátja, hogy annál igazibb, minél többet valósít meg konkrét viszonyai között az általánosból, az egész dolgozó emberiség korszerű haladásából. Ha ezeket az elveket értelmileg és érzelmileg is el tudjuk fogadtatni,

akkor a reális történelemszemlélet, a hagyományok reális értékelése is fokozatosan kialakul. Ezzel kapcsolatban azonban arra is szükséges választ adnunk, hogy mit tartunk haladó nemzeti hagyománynak és mit, miért vetünk el.

Milyen hagyományokat nem ápolunk, melyeket nem vállaljuk magunkénak?

Természetesen mindazokat, melyek szembekerültek a magyar nép, a nemzet, az ország, a haladás érdekeivel, amelyek a mindenkori kizsákmányoló osztályok érdekeit szolgálták. Nem lehetünk büszkék történelmünknek csak példaként felsorolt alábbi jelenségeire. /A részletes elemzés igénye nélkül/

- A régi, konzervatív-reakciós, feudális, polgári, sőt ellenforradalmi nemzeti tudatra;
- A Dózsa féle parasztháborút leverő Zápolyai tevékenységére;
- A magyar nemesség egy részének gyakori ingadozására, esetenkénti árulására;
- A magyar polgárság, a burzsoázia megalkuvó politikájára;
- Az országban élő nemzetiségeknek az uralkodó osztályok által hosszú időn keresztül való elnyomására;
- A Magyar Tanácsköztársaság leverését követő 25 éves Horthy rendszerre;
- A magyar uralkodó osztálynak a német fasizmussal való szövetségére, arra a bel-és külpolitikára, mellyel belerántotta az országot és a magyar népet a Szovjetunió elleni háborúba.

Az emberek tudata természetesen az elmúlt 35 év alatt sokat változott, a nemzeti hagyományok korszerű értelmezésében a valódi nemzeti önismeret terjedésében - különösen az elmúlt évtizedben - meggyőzően szép eredményeket értünk el. A magyar nép haladó része nagyon jól tudja, hogy a Szovjetunió elleni háboruban való részvétel a magyar népnek nem volt érdeke. A teljesigazsághoz az is hozzátartozik, hogy kezdett kialakulni némi magyar katonai ellenállás, hogy a magyar katonák közül sokan jelentkeztek a német fasizmus elleni harcra, mind a felszabadított területeken, mind a hadifogságban, hogy ütőképes sereg még nem jött létre, annak több oka volt.

Saját történelmi multjával minden népnek szembe kell néznie és reálisan értékelni kell azt, hiszen egy nép politikai érettségét hagyományaihoz való kritikus viszonya is mutatja. A hagyományok között szükséges válogatni, mert akik nem látják a mult bűneit, hajlandók megbocsájtani és akkor sok minden megismétlődhet a történelemben.

A kulturpolitikai munkaközösség az állásfoglalásában hangsúlyozza a forradalmi és haladó hagyományok ápolásának fontosságát és azt, hogy a szocialista nemzeti tudat kialakulásának fontos feltétele a negatív nemzeti hagyományok kritikus szemlélete és azok elvetése.

Tehát a haladó hagyományok ápolása, tisztelete nem jelenti azt, hogy a negatív hagyományokról elfeledkezünk, nem lépünk ellenük fel, nem magyarázzuk, meg, hogy miért nem tartjuk követendőnek azokat.

Haladó eszményképeink nagyságát is mindig az adott történelmi körülményeken belül, a korral és saját ellentmondásaikkal együtt kell megmutatni. Így a szocialista

társadalom aktiv ideológiai nevelés útján kiküszöböli az emberi gondolkodás számos retrográd hagyományát, de ugyanakkor magábaszívja, integrálja a korábbi társadalmi rendszer társadalmi és politikai értékét, termelési és művelődési vívmányait, és felhasználja a szocializmust építő munkában.

A nemzeti önismeret, a reális nemzeti tudat kialakítása azért jelentős, mert hozzásegít a jelen követelményeinek megértéséhez. A nemzet haladó hagyományainak megbecsülése nélkül nem alakulhat ki a szocialista hazafiság.

Az utóbbi években történelmi évfordulókra emlékezünk. István király, Dózsa György, Petőfi Sándor, Madách Imre, II. Rákóczi évfordulói a tömegeket hozzásegítették a reális, valódi történelmi tudat kialakulásához - a szocialista hazafiság szerves részeként. Ezek az évfordulók bizonyították, hogy szocialista rendszerünk egyenes folytatója nemzeti múltunk minden haladó hagyományának. Hogy a szocialista rendszer létrejötte törvényszerű továbbfejlesztője a magyar társadalmi forradalmi és haladó tradícióinak, hogy következménye az elődök harcainak. Így kapcsolódik össze a forradalmi a nemzetivel és nemzetünk forradalmi és haladó multja a mával, mint korábban sohasem.

- A kulturpolitikai munkaközösség állást foglal a társadalmi haladás -a nemzeti függetlenség - a népek barátsága és egymásrataltsága összefüggésének kérdésében is. Tennivalóként szabja meg a társadalmi átalakulásért és a nemzeti függetlenségért folytatott harc valószínű összefüggéseinek feltárását és ennek a közvéleményben való tudatosítását.

Ideológiai és politikai felvilágosító munkánk segítségével, a történelemszemlélet formálásával, marxista-leninista alapjainak erősítésével, az irodalom, a művészetek felhasználásával el kell fogadtatni a közvéleménnyel a fenti összefüggéseket. Fontos megmutatni a nemzeti mozgalmak haladó szerepét, de korlátait is.

Feltárni a függetlenségi harcokat vezető osztályok osztálykorlátait, ennek okait, és azt, hogy ezeket a harcokat mi alapjaiban véve haladó törekvéseknek tartjuk.

Beszélni kell a magyar nemzeti mozgalmaknak a más népeket elnyomó vonásairól is; csak ezeknek a jelenségeknek feltárásával harcolhatunk a nacionalizmus ellen, a helyes reális történelemszemlélet kialakításáért.

Nemzeti multunkat elsősorban mint osztályharcok történetét kell bemutatni, mely osztályharc gyakran összekapcsolódott függetlenségi és szabadságharcokkal. Szólni kell arról az ideiglenes, osztályok közötti szövetségről, amely a harcok során létrejött, de csak az antagonisztikus társadalmi formák keretében, az osztályok ellentétéből és harcából kiindulva. Az adott történelmi körülmények között szükségszerűen létrejött ideiglenes nemzeti egységről.

Érzékeltetnünk kell azt is, hogy a nemzeti függetlenségért folytatott harc akkor volt eredményes, amikor felismertük a más népekkel való összefogás szükségességét és amikor a társadalmi haladást szolgáltuk.

- A hagyományok között a társadalom fejlődését leginkább elősegítő szerepet a forradalmi és szabadságharcos hagyományoknak tulajdonítja. Nagyobb figyelmet szükséges fordítani a magyar történelem alkotó-építő hagyományaira is, a nép termelő-tevékenységének jelentőségével az eddiginél jobban kell foglalkozni,.

- Az 1959-es állásfoglalást megerősítve rendkívüli jelentőséget tulajdonít a magyar munkásosztály tradícióinak. E hagyományok széles körben való megismeretetésével, feldolgozásával az eddiginél jobban bele kell illetszteni a nemzeti hagyományba, mint annak természetes folytatását.

A felszabadulás óta eltelt időszaknak is kialakultak már a maga hagyományai, melyeknek ápolása, megbecsülése a szocialista hazafiság egyik legfontosabb forrása.

- Az állásfoglalás hangsúlyozza, hogy a haladó nemzeti hagyományok ápolása nem szabad, hogy ancionalizmushoz vezessen. Hagyományaink között azok a jelentősek, amelyek közelebb vittek bennünket más nemzetekhez. Tehát fontos a nemzeti hagyományok nemzetközi - egyetemes oldalának előtérbe állítása - a nacionalizmus leküzdése, a proletár internacionalizmus erősítése.

Az idézett párt dokumentumokból sok és fontos következtetést vonhatunk le. Megszabják hosszú időre az előttünk álló feladatokat is.

Az egyik általános következtetés lehet; hogy ne kezeljük hagyományainkat muzeális tárgyként, hanem az objektív valóságnak a lehetőségek szerinti pontos meg-

idézésével a haladás mindenkori arcvonalaán jelöljük ki helyüket. Ne szobrokat faragjunk, kerüljük el a negyvenes évek végének, illetve az ötvenes évek elejének rossz tapasztalatait, amikor csak eszményeket akartunk látni a történelemben, csak azt vettük észre, aminek közvetlen, a mára vonatkozatható tanulsága volt. A teljes ember, a teljes történeti folyamat legyen az érdekes számunkra: Ez lesz a realista, az illúziók nélküli múlt idézés, amely a jelen számára hasznos, mert valóságunk lényeges részévé avatja a múltat.

Azt is tudnunk kell, hogy az ugynevezett "deziluzionált" történelemszemlélet nem azonos a forradalom történelemszemléletével. Realista módon, illúziók nélkül, emberközelben kell látnunk történelmünket, és annak nagyjait, hogy forradalmi és haladó nemzeti hagyományaink hű folytatói lehessünk.

Tehát a korszerű hazafiságot kétoldalúság jellemzi: befogad és hozzáad, ért és vitat, őriz és változtat. Ezeknek a különböző funkcióknak egyidejű érvényesülését, dinamikus, dialektikus egységét méltán tekinthetjük a hazafiság aktivitása, fejlődése, tudatossága tápláló erejének, létalapjának.

A fenti gondolatok alapját a párt 1959-ben megfogalmazott tézisei /"A burzsoá nacionalizmusról és a szocialista hazafiságról"/, valamint a Kulturpolitikai Munkaközösség 1974-es állásfoglalása adták.

Mindkét dokumentum hangsúlyozza, hogy a történelmi hagyományok között kiemelkedő szerepe van a magyar munkásosztály és a magyar munkásmozgalom for-

radalmi tradícióinak. " A burzsoá nacionalizmusról és a szocialista hazafiságról" szóló tézisekben a következő gondolatokat találjuk: "különösen fontos, hogy a haladó nemzeti hagyományaink között első helyre állítsuk a magyar munkásosztály és a magyar munkásmozgalom forradalmi tradícióit. A munkásosztály történelmi fellépése óta a nemzeti felemelkedés irányát, a nemzeti fejlődést akadályozó nagy problémák megoldásának útját ennek az osztálynak a harca jelentette,. E forradalmi harc egyenes folytatása a megelőző korszakok haladó nemzeti hagyományainak. A nemzeti hagyományok ápolásának az a gyakorlata, amely hallgatólagosan kizárja haladó nemzeti hagyományaink közül a munkásosztály harcát és a haladó nemzeti hagyományokat, lényegében a polgári forradalmak korának nemzeti mozgalmaira korlátozza, meghamisítja a történelmet. A magyar munkásosztály forradalmi tradíciói a legértékesebb haladó nemzeti hagyományaink, melyek a legkövetkezetesebben képviselik a társadalmi haladást, a nemzeti felemelkedést."

A kulturpolitikai munkaközösség ugyanezt a gondolatot rögzíti a következőkben: "A szocialista tudat erősítése szempontjából rendkívül nagy jelentősége van a magyar munkásság évszázados szervezett osztályharcának, tradícióinak. Ezek feltárása és széleskörű tudatosítása, a nemzeti hagyományok egészébe való szerves beépítése többek között azért is nélkülözhetetlen, mert a polgári értelmezés mindent megtett, hogy a munkásmozgalmat "külső", "idegen", nem nemzeti tényezőkre vezesse vissza." 17

Miért tartjuk ilyen fontosnak ezt a tradícióit?

- Mert a munkásosztály történelmi fellépése óta a

társadalomban a legforradalmibb osztály, a haladás legkövetkezetesebb képviselője és mert minden elnyomott osztály érdekeit képviseli.

- Folytatója a megelőző korok hagyományainak. A fasizmus elleni harcban bebizonyosodott, hogy csakis a kommunisták az 1848-as forradalom és szabadságharc hagyományainak igazi örökösei és a felszabadulás után pedig törekvéseinek megvalósítói, hiszen a magyar népnek mindazon a követelése, melyekért évszázadokon keresztül harcolt, csak akkor valósultak meg.

Ezt a történelmi folytonosságot képviselte az ország vezetőereje, a magyar munkásosztály, a vele szövetséges más osztályokkal és rétegekkel együtt. A magyar munkásosztály történetében mindig jelen volt a magyar nép egészében élő forradalmi és szabadságharcos hagyományok tisztelete és ápolása. Itélhették a munkás-ságot "gyökértelennek", vagy "idegen elemnek" a nemzet testében - a régi rágalmak tovább élhettek esetleg mai ideológiai tévedések mélyén: mindez nem változtat azon a történelmi igazságon, hogy a magyarországi munkásság mindig ott volt, és az első sorokban volt ott, amikor az össznépi érdekek védelme, képviselése napirendre került.

- 1945. után, teljes mértékben a munkásosztály hatalmának kivívása utáni időben ezek a hagyományok döntő módon határozták meg a munkásosztály által formált új, nemzeti politikát. Kezdetől fogva világos volt, hogy szakítani kell a nacionalizmus, az irredentizmus minden válfajával, mert az új, szocialista nemzeti érzés ébresztésében és építésében ezek zavart és további súlyos károkat okozhatnak. És legalább ilyen

világos volt, hogy a szocialista nemzet mellett szóló legerősebb érvek az építőmunka sikerei lehetnek, az ország arculatának megváltoztatása, a félféudális állapotok felszámolásával, a dolgozó tömegeknek a hatalom gyakorlására való bevonásával.

- Ennek a folytonosságnak igen nagy szerepe van a szocialista hazafiság kialakításában, hiszen a burzsoá történelemfelfogás szerint a szocializmusnak a magyar tömegek között nincsennek hagyományai, gyökerei, azt kívülről hozták az országba, tehát idegen a néptől.

A magyar munkásosztály és a munkásmozgalom története azonban egészen mást bizonyít. Ezért is törekedni kell ezeknek a hagyományoknak széles körű megismertetésére.

A még kevés létszámú magyar munkásság nagy lelkesedéssel vette ki részét az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban. Az ekkor lezajlott tüntetésekből a tömegek jelentős részét a pesti munkásság alkotta. Természetesen nem lépett fel önálló politikai erőként, de már harcolt a rövidebb munkaidőért, a több bérért és emberségesebb bánásmódért. A munkásság a polgári forradalom győzelmétől várta követeléseinek teljesítését és ebben a forradalomnak olyan kiváló egyéniségei támogatták, mint Petőfi, Táncsics, Vasvári...

A magyar proletáriátus és a munkásmozgalom kiemelkedő eseménye, politikai fejlődésének jelentős állomása az 1912-es "vérvörös csütörtök" mely jelentős eseményként vonul be történelmébe. E dátum azért is je-

lentős, mert a munkásság harci megmozdulásai nagy hatással voltak a falusi szegényekre, mely aratósztrájkok formájában fejezte ki elégedetlenségét az uralkodó osztállyal szemben.

Az első világháború csak fokozta a magyar proletáriátus elkeseredését és a szocialista mozgalomban növekvő erővel jelentkezett az a törekvés, hogy tenni kell valamit a háború befejezéséért.

A munkásosztály ezekben az években is a dolgozó tömegek és az ország érdekeit képviselte a mozgalmon belül meglévő ellentmondások ellenére is.

Szélesebb körben volna szükséges megismertetni a magyar munkásságnak az első világháború elleni aktív harcát, mely elvezetett a Magyar Tanácsköztársaság létrejöttéhez.

A magyar munkásosztály és munkásmozgalom legjelentősebb hagyományai közé tartoznak a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat támogató megmozdulások, melyek egybeestek a magyar nép érdekeivel és a proletár nemzetköziség szellemében zajlottak.

Az 1917. november 27.-i budapesti naggyűlés az Iparcsarnoknál, ahol a magyar proletáriátus szolidaritását százezer ember fejezte ki Bokányi Dezső szónokkal az élen. Ez a naggyűlés is a tömegek balratolódását, a forradalmi erők növekedését mutatta.

Az októberi forradalom előtt Oroszországban a magyar hadifoglyok körében illegális forradalmi csoportok alakultak, melyek a Bolsevik Párttal kerültek

kapcsolatba. 1918. március 24-én Moszkvában megalakult az Oroszországi Kommunista /bolsevik/ Párt Magyar Csoportja. Elnöke Kun Béla lett. Fő feladatuknak a szocialista forradalom védelmét tekintették az ellenforradalommal szemben.

A polgárháboru négy éve alatt Szovjet-Oroszország különböző frontjain százezer magyar internacionalista fegyverrel harcolt a fehérek és a külső ellenség ellen.

Imseretes, hogy a Magyarországra hazatérő hadifoglyok jelentős szerepet játszottak a magyar proletárdiktatura kivívásában és megvédésében, egyik jelentős csoportját alkották az 1918. november 24-én megalakult KMP-nak. A hazáért hadifoglyok között találjuk Kun Béla, Jancsik Ferenc, Seidler Ernő, Vántus Károly nevét.

Tehát a magyar munkásosztály és munkásmozgalom forradalmi tradíciói jóval visszanyulnak a Tanácsköztársaságot megelőző időszakra és méltó helyet foglalnak el a magyar forradalmi és haladó hagyományok között.

A Magyar Tanácsköztársaság létrejötte, fennállása és leverése után a munkásosztály ragaszkodása emlékeihez méltó bizonyítéka annak, hogy a szocializmus eszméi nem idegenek a magyar néptől. A Magyar Tanácsköztársaság hagyományai számukra nagyon fontosak, mert nemzeti, hazafias és internacionalista ügyet képviseltek.

A proletárdiktatura kivívása és védelme a nemzet tulnyomó többségének érdeke volt, mert emberibb életet,

jogokat biztosított, mert kiutat jelentett az első világháborúból, mert felvette a harcot a tátámadó imperializmussal szemben. Szembenállt a hazai és nemzetközi burzsoázia, irredenta, nacionalista politikájával. A Tanácskoztársaság kezdettől fogva mélyen internacionalista volt, és a fiatal szovjet köztársaság mellett foglalt állást. Ez is a magyar munkásosztály hagyományaihoz tartozik, melyet ápolni, továbbfejleszteni kell és lehet.

A magyar munkásmozgalom történetének dicsőséges hagyományi közé tartoznak azok a harcok is, melyeket a magyar forradalmárok más népek fiaival együtt vettek. Legszebb nemzeti hagyományaink közé tartozik a magyar internacionalisták részvétele a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban és a spanyol polgárháboruban.

Tényekkel tudjuk igazolni, hogy a Horthy fasiszta ellenforradalmi rendszerrel szemben a munkásosztály és a kommunisták pártja vette fel a legkövetkezetesebben és a legnagyobb áldozatok árán a harcot. A legnehezebb körülmények között védte a nép és az ország érdekeit. Amikor a magyar reakció a fasiszta Németország oldalán szovjetellenes háborúba vitte az országot, a Kommunista Párt kezdeményezte, szervezte, vezette a nemzeti függetlenségi mozgalmat, minden antifasiszta erőt harcba hívott. A párt áldozatos küzdelme sok emberrel megértette, hogy a munkásosztály és forradalmi pártja az igazi nemzeti érdekek képviselője.

1941. tavaszán egyre világosabbá vált, hogy a magyar reakció ismét világháborúba sodorja az országot. A

KMP-nek 1941. januárjában hosszú évek után ismét Magyarországon működő Központi Bizottsága áprilisi ülésén az országot fenyegető súlyos veszély láttán döntő fontosságú határozatot hozott. Kiadta a "Független, szabad, demokratikus Magyarországért" jel-szót, amely magában foglalta a párt célkitűzéseit, melyeket az egész nép érdekében az antifasiszta nemzeti harc elé kitűzött.

1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása után a kommunisták minden alkalmat megragadtak, hogy tettekre, állásfoglalásra a Hitler ellenes harc vállalására ösztönözzék a magyar népet.

1941. nyarán a kommunisták a börtönök, az internálótáborok és az akasztófák árnyékában szinte emberfeletti erővel láttak hozzá az antifasiszta erők tömörítéséhez.

1941. október 6. a Batthyány mécsesnél, november elején a Kerepesi temetőben szervezett tüntetés is ezt a célt szolgálta. Ezt követte a Népszava karácsonyi száma, a Magyar Történelmi Emlékbizottság megalakulása 1942. február végén, majd a nagy március 15-i tüntetés, a Petőfi szobornál, melyet kegyetlen megtorlás követett az uralkodó osztály részéről.

Magyarország német fasiszta megszállása új fejezetet nyitott a kommunista mozgalom történetében. Az elszabadult pokolba a magyar kommunisták hívó szava volt a reménysugár.

A párt kezdeményezésére 1944. júniusában létrejött a "Magyar Front" mely harcba szólított mindekit "akinek szent a haza, a nemzet, az ezer éves mult, mert

ha nem cselekszünk, hazánk sirját ássuk meg."

Felmerül a kérdés, hogy a magyar munkásmozgalomnak ezeket a hagyományait eléggé ismeri-e a felszabadulás után született nemzedék.

A fasizmus elleni harc mártirjainak, hősi halottainak nevét, harci tevékenységét, kommunista emberi tulajdonságait. Követendő példának, eszményképeinek tartja-e őket? Megtettünk-e mindent, hogy a felületes, gyakran formális információkon kívül, évfordulók, ünnepélyek alkalmából megfelelő értelmi és érzelmi hatásokat érzünk el az újabb nemzedékekben. Mit mondanak nekik ezek a nevek? Alpári Gyula, Hámán Kató, Ságvári Endre, Pesti Barnabás, Schönhercz Zoltán, Szőnyi Márton, Mező Imre, Asztalos János.

"A Magyar kommunista mozgalomnak hagyományai vannak a proletár nemzetköziség eszméinek terjesztésében, a nacionalizmus elleni harcban. Az MDP folytatta a Kommunista Párt hagyományait, amikor a fordulat éve után tovább harcolt a nacionalizmus ellen; terjesztette és védte a proletár nemzetköziség eszméjét; ismertette a Szovjetunió szerepét az emberiség sorának alakulásában és saját hazánk fejlődésében; hogy a szocializmus és a nemzeti függetlenség ügye elválaszthatatlan a szocialista tábor ügyétől. Nemzeti történelmünk során soha, senki sem tett annyit haladó hagyományaink ápolásaáért, mint a kommunisták". 18

A fentiekből következik, hogy a magyar forradalmi munkásmozgalom hagyományaiban a legkövetkezetesebben JELENTKEZIK AZ OSZTÁLYHARC ÉS A NEMZETI FÜGGETLENGÉRT folyó harc szerves egysége.

A munkásmozgalom hagyományai mellett megbecsüljük és fontosnak tartjuk különösen a parasztság osztályharcos hagyományait, a feudalizmus korában lejátszódott paraszti felkeléseket és a későbbi agrár-szocialista mozgalmakat.

A Dolgozó osztályok hagyományainak megbecsüléséhez tartozik a termelő- és alkotó emberi munka megbecsülése.

A történelem alkotói mindig is a tömegek voltak és TÖRTÉNELMET alkottak nemcsak akkor, amikor hadba vonultak, hanem akkor is, amikor a nemzet létének anyagi alapját teremtettk meg, amikor termelőtevékenységet végeztek, vagy a kultúrát, tudományt gyarapították.

És itt vannak már a felszabadulás óta eltelt harmincöt év hagyományai is. Ezek új, szocialista hagyományok. A földosztás, az újjáépítés, a belső reakció elleni harc, a szocialista forradalom győzelme és védelme, a szocialista ipar és mezőgazdaság megteremtése, a kulturális forradalom kibontakozása mind-mind a szocialista hazafiság forrásai. Új, szocialista hagyományok születtek, melyeknek ápolása, megismertetése igen fontos feladat. Új létesítményeink, történelmünk nagy évfordulóinak megünneplése, a Május Elsejék hagyományai, a Nemzetközi Nőnap, a Nemzetközi Gyermeke nap, a szocialista tartalmú családi ünnepek új vonásokkal, elemekkel gazdagítják népünk hagyományait, szokásait.

Mindez igaz, mégsem mondhatjuk, hogy a magyar munkáosztály és munkásmozgalom történetének szerves és méltó beépítése a nemzeti tudatba már befejeződött volna.

A munkásmozgalmi hagyomány a mi valóság közvetlen, természetes előzménye, számunkra az egész magyar történelmi hagyománynak legfontosabb összetevője. Azonban a mozgalomnak magának hosszú időn keresztül szervezett gyűléssel, üldözéssel, rágalmozgással, az ellenforradalom egész hatalmi és kulturális apparátusával kellett megküzdenie. Ezért valódi értékei, tartalmai nem jutottak el a tömegekhez, nem válhattak a nemzet tudatának formálóivá, nem, vagy csak kevésbé tudták befolyásolni gondolkodásmódját.

Sajnos ez az értékes hagyomány /legalább is egy része/, még a felszabadulás után is jó ideig nem kapott teljes társadalmi és erkölcsi elégtételt. A hagyomány általános jelentőségét hangoztattuk ugyan, de emellett sok szempont, tudománytalan nézet, a valóság nem teljes, gyakran hibás, vagy ferde ábrázolása akadályozta a felszabadulás előtti munkásmozgalmat realista felmérést, nagy időszakainak és kudarcainak elemzését, szervezőinek, ténylegesen kiemelkedő alakjainak nemcsak tárgyilagos jellemzését, hanem sok esetben még a megnevezését is. A magyarázat ismeretes: a személyi kultusz- melynek eluralkodása nálunk és más szocialista országokban - megnehezítette, sőt gyakran akadályozta az igazi értékek feltárását és ápolását. Ezek igen káros következményekkel jártak.

Hogyan ismerkedtek meg az újabb nemzedékek -
MELEYEK a felszabadulás után nőttek fel vagy születtek
- a munkásmozgalmat legszebb hagyományaival, fegyver-
tényeivel?

Ma már tudjuk, hogy milyen jelentős szerepe volt az októberi szocialista forradalom kivívásában és meg-

védésében annak a százezer magyar internacionalistának, akik fegyverrel a kezükben harcoltak az orosz forradalmárok oldalán. "Ez a létszám felülmúlja Rákóczi teljes haderejét és nem sokkal kevesebb a 48-as hadseregénél, tehát a magyar szabadságharcosok mértékével mérve is nemzeti részvétel." 19

Felmerül a kérdés: felhasználtuk-e a felszabadulás után azt a nemzeti tudatot formálni képes, nagyszerű forradalmi és embereszményeket hordozó hagyományt? Több mint egy évtized kellett hozzá, hogy a magyar munkásosztálynak ez a hagyománya az őt megillető méltó helyre kerüljön.

A Magyar Tanácsköztársaság, melynek forradalmi, katonai, nemzetközi jelentőségét ma már ismerjük - sok éven át csak formális évforduló volt - mert valódi vezetőinek nevét ki sem lehetett ejteni, emigráns, politikai, szellemi vezetőgárdájának jelentős része haza is csak nagy késéssel jöhetett, az itthoni 19-es veteránok, a felszabadulás után sokáig nem kaptak méltó, megérdemelt elismerést, sokan nagyon nehéz anyagi körülmények között tengődtek.

A spanyolországi magyar internacionalisták megbecsülése is sokáig váratott magára.

A legutolsó évtizedben ezen a téren is sok változás történt. A magyar munkásosztály és munkásmozgalom hagyományainak és a még élő régi mozgalmi gárda megbecsülésének vagyunk tanui. Most már elmondhatjuk, hogy a rendszer, amelynek megteremtéséért, meggyőződéses hivei olya sok küzdelmet és áldozatot vállaltak, végre igazán elismeri és méltó helyükre állítja őket

erkölcsileg és anyagilag egyaránt. Azonban nem szabad azt hinni, hogy az utolsó másfél évtized jóvátételei minden ezzel kapcsolatos zavart eloszlattak a nemzeti tudatban. A hibás értékelések, politikai és emberi méltánytalanságok nem multak el nyomtalanul.

A magyar munkásmozgalom hagyományaival, annak élő birtoklásával kapcsolatban természetesen nemcsak a politikának, az oktatásnak, a tudománynak vannak tennivalói..

Meg kell említeni az irodalom, a művészetek felelősségét is; annál is inkább, mert egy mozgalmat, annak áldozatait, hőseit igazán a művészet tudja érzelmileg közelíteni az emberekhez. Sajnos nagyon kevés az olyan jelentős irodalmi, képzőművészeti, zenei és filmalkotás, amely az igényes művészet eszközeivel, maradandó módon fejezi ki a magyar munkásmozgalom történetének fordulóit., alakjait, eszményeit. Ifjúságunk követésre méltó hősöket keres és vannak ilyen hőseink: Stromfeld Aurél, Azmuelly Tibor, Rózsa Ferenc Szőnyi Márton, Kilián György -ismerik-e őket, megismertetjük e őket, tevékenységüket, magatartásukat az adott történelmi helyzetben?

Hagyományok felfogása, összegezése:

A nemzeti hagyomány a szocialista hazafiság eleven tényezője, annak része. A társadalom politikai gazdasági, ideológiai- kulturális történelme egyben a szocialista jelen előtörténete is. A dolgozó osztályok, a munkásosztály harca történelmünkben szükségszerűen vezetett el a szocializmushoz.

A történelmi örökség egymás ellen ható, de ugyanakkor egymást feltételező folyamatok összessége. Éppen ezért különösen fontos kritikai elsajátítása, marxista-leninista elemzése, osztályszempontu értékelése, tendenciáinak dialektikus rangsorolása. A forradalmi és a haladó hagyományok ápolása, a negatív tapasztalatok tanulságainak számotartása egyik feltétele a szocialista nemzet önismeretének, táplálója közösségi tudatának aktív tényezője a szocializmust építő munkáknak.

A felszabadulást követően, majd a szocializmus építésének megindulásával a marxista gondolkodás, a marxista társadalomtudomány - mindenekelőtt a történet - és az irodalomtudomány, a néprajz - alkotó módon szállt szembe a burzsoá hagyományértelmezés torzításaival; méltó helyére emelte szabadság - és osztályharcos forradalmi hagyományainkat, feltárta a munkásosztálynak a szocializmusért folytatott küzdelmét. Sajtónk, rádiók, kulturális-művészeti életünk alkotásai, fórumai, az oktatás és az ismeretterjesztés ezzel egybehangzó hagyomány-értékrendje a legszélesebb tömegekben gyökeresztette meg egyfelől a forradalmi, a haladó hagyomány, másfelől a szocialista jelen belső összefüggéseit, folytonosságát, tudatosította a magyar munkásmozgalom nemzeti szerepét. Népünk milliói a szocializmusban vehettek birtokba igazán saját hagyományait.

Népünk történetében - ahol török, - Habsburg-elnyomásakadályozta a társadalmi haladást - a nemzeti törekvések mindenekelőtt a függetlenségi küzdelmeket állították középpontba. Az uralkodó osztályok által kialakított nemzeti ideológiában a függetlenségi törekvések "osztályok feletti" értelmet is kaptak, osztályszempontok -

tól tudatosan elvonatkoztatott értelmezésük mindinkább a nemzetmegosztó osztályellentétek leplezését szolgálta.

Az osztályharcok és a függetlenségi mozgalmak együttes, egy-egy korszakon belül is egymásra vonatkoztatott elemzésében a marxista irodalom - és történettudomány a felszabadulás óta jelentős eredményeket ért el.

A forradalmi és a szabadságharcos hagyomány a nemzeti történelemnek legnagyobb, a társadalmat leginkább előrelendítő öröksége.

Jelentőségének további tudatosítása mellett közgondolkodásunkban történelmi súlyának megfelelő szerepet kell biztosítanunk a magyar történelem alkotó-építő hagyományai összességének is. Még jobban fel kell tárnunk és méltó helyére kell tennünk a dolgozó nép szívós munkájának történelmi jelentőségű, hatalmas tanuságtételeit. Mindazt, ami hagyományként erősítheti a szocialista hazafiság időszerű munka-öntudatának, gazdasági tartalmának, alkotó-építő erkölcsének kibontakozását, annak az igazságnak megértését, hogy a történelem a dolgozó nép történelme, hogy a nép munkája a múltban is minden nemzeti érték és teljesítmény alapja volt.

A szocialista tudat erősítése szempontjából rendkívül nagy jelentősége van a magyar munkásság évszázados szervezett osztályharcának, tradícióinak. Ezek feltárása és széles körű tudatosítása, a nemzeti hagyományok egészébe való szerves beépítése nélkülözhetetlen.

A felszabadulást követő három évtizedben új szocialista hagyományok is születtek.

az ujjaépítés, a szocialista forradalom győzelme és megvédése, a szocialista iparosítás, a mezőgazdaság szocialista átszervezése és a kulturális forradalom hagyományainak megbecsülése és ápolása a szocialista hazafiság egyik legfontosabb forrása.

Jagományértelmezésünk ilyen, a marxista-leninista társadalomfelfogás szellemében történő továbbfejlesztése erősíti a szocialista hazafiságot, a munkásosztály vezető szerepét, a szövetségi politikát, a szocialista rkölcs kibontakozását.
Összességében növeli a kötődést szocialista hazánkhoz.

A nemzeti hagyomány korántsem csak a szűkebb értelemben vett történelem. A haza egy-egy tájának, városának, falujának különös szeretete, történelmi emlékei, lakóik "otthonérzete" - mindezt szinezi, tartalmsabbá teszi a termelési eszközök birtoklásából fakadó, új típusu kollektív érzületet; elősegíti, hogy az egyén azonosuljon a közösséggel.

A nemzeti hagyomány mindig egy adott nemzeti közösségnek a sajátja, ugyanakkor azonban az egyetemes emberi történelmi-kulturális hagyományoknak is egy meghatározott, azzal kölcsönhatásban alakult része. A marxizmus-leninizmus mindig hangsúlyozta, a munkásmozgalom kezdettől kifejezésre juttatta, hogy minden nemzet a maga sajátos értékeivel egyszersmind az egész emberiség kulturájának gazdagításához is hozzájárul. Ennek a történelmi igazságnak a kibontakozására a szocializmus ad lehetőséget. A polgári nemzet számára a hagyomány főként az elkülönülésnek - jobb esetben az önvédelemnek, - volt az erősítője. A nemzetköziség elvét valló szoci-

alista társadalom tudatában sokkal nagyobb hangsúlyt kapnak a hagyomány humánus értékei, azok az elemek, amelyek nem eltávolítanak, hanem közelítenek más nemzetekhez.

A nemzeti hagyomány ápolása a nacionalizmust is táplálhatja, ha azt saját értékeink tulbecsülése, más nemzetek értékeinek mellőzése vagy éppen lebecsülése kíséri. Provincializmus jellemzi azt a nemzetet lebecsülő, degradáló szemléletet is, amely nemzeti hagyományainkat lekicsinyli, történelmünket és kulturális értékeinket érdemtelennek érzi a tiszteletre. A szocialista hazafiság hagyományszemléletéhez egyik végletnek sincs köze, attól mindkettő mélységesen idegen.

A nemzeti hagyomány nemzetközi, egyetemes oldalának előtérbe állítása, a nacionalizmus leküzdése Közép- és Kelet-Európában különösen fontos, mert itt különböző népek évszázadok óta - nemegyszer több nemzetiségű államokban - szoros társadalmi, kulturális kapcsolatban éltek egymás mellett. Kölcsönösen tudatában kell lennünk, hogy a régi Magyarország több nép történelmének és kultúrájának színtere volt, s hogy e történelem és kultúra számos megnyilvánulása is egyszerre több nép öröksége. A közép- és kelet-európai népek sokszínű, nagyrészt közös öröksége elválasztó, ha a nacionalizmusok marakodnak fölötte, de internacionalizmust elmélyítő, összekötő erő, ha a munkásosztály, a szocializmus érdeke szerint, a szocialista hazafiság javára, a marxizmus-leninizmus értelmezi.

II.

FORRADALMI ÉS KATONAI HAGYOMÁNYAINK SZEREPE ÉS JE-
LENTŐSÉGE A SZOCIALISTA HAZAFISÁGRA PROLETÁRNEMZET-
KÖZISÉGRE NEVELESBEN.

A hadseregben a fegyveres szolgálat egyben ál-
lásfoglalás is a szocialista haza mellett, a haza vé-
delme feltételezi és fokozottabban megköveteli a hazá-
hoz való ragaszkodást, annak szeretetét. Politikai ál-
lásfoglalást jelent, hisz a katona nemcsak a földrajzi
környezetet szűkebb-tágabb szülőföldjét védelmezi, ha-
nem a Magyar Népköztársaságot, annak szocialista tár-
sadalmi rendjét, a proletárdiktaturát is.

A hazaszeretet a hadseregben forrása lehet akadá-
lyok leküzdésének, hőstettek, a más népekkel való ba-
rátságnak. Ennek az érzésnek az erősítése növeli az
ifjúság körében a haza védelmére való készséget, haj-
landóságot. A szocialista hazaszeretet párosul a ka-
tonai szolgálat kifogástalan ellátásával, a nagyobb
kötelességtudattal, a prancs feltétel nélküli teljesi-
tésével, hogy ésszel és érzelemmel tudják a hazát min-
den áldozat árán szolgálni és megvédeni.

Néphadseregünkben feladatainál fogva különösen nem
lehet a hazaszeretet elvont, hanem nagyon is cseleke-
detekre sarkaló, aktív, szenvedélyes magatartást kell,
hogy jelentsen. A cselekvő hazafiságnak itt különleges
szerepe van, hiszen a kiképzés és a katonai szolgálat
követelményei naponta és óránként igénylik az abban va-

ló cselekvő és aktív részvételt, mégpedig egyre inkább a belső erkölcsi meggyőződés, alapján.

A személyi állomány minden tagja számára nélkülözhetetlen az eszmei elkötelezettség, a marxista-leninista világnézet és a mély meggyőződés, a szocialista, kommunista erkölcsi tulajdonságok állandó erősítése saját magában, ésmásokban is.

Ezt az elkötelezettséget, eszmei-világnézeti szilárdságot és magatartást követeli meg a Magyar Néphadseregnek a Varsói Szerződéshez való tartozása is. A hazaszeretetnek párosulnia kell a nemzetiség érzésével és gyakorlatával. Szükséges megértetni, hogy a katonai közösséghez való tartozás nélkülözhetetlen, létkérdés számunkra, hogy az elmúlt harminc év során megerősödött nemzetköziség a leghumánusabb szellemű emberi kapcsolat. Továbbra is fel kell tárni mindazokat a történelmi, gazdasági, politikai, ideológiai, katonai értékeket, melyek összekötik a szocialista országok népeit, hadseregeit, mert a történelem már bebizonyította, hogy ami elválasztja az embereket, országokat, az szembe is állíthatja őket.

A Varsói Szerződésen belül nagyon fontos számunkra a Szovjet Hadsereggel való kapcsolat állandó erősítése. Ez is szükségessé teszi a hadseregben belüli internacionalista nevelés javítását.

A sorállományú katonák természetesen magukkal hozzák a társadalomban általában meglévő, az egyes rétegekre vagy csoportokra jellemző ideológiai, politikai nézeteket, melyeken igen sok a csiszolni, változtatni való.

A hadsereg feladata megszilárdítani, tovább folytatni mindazt, amit szocialista tudatformálásunk eszközeivel a hazafias, honvédelmi nevelés területén különböző társadalmi szervek és tanintézetek már megelőzően eredményesen folytattak. A hadseregben azonban a katonai feladatok ellátására, a rábizott technika magasfoku elsajátítására és hozzáértő alkalmazására kell nevelni a bevonuló fiatalokat. Ezzel párhuzamosan nagy jelentősége az eszmei-politikai tudatosság kialakításának és megszilárdításának is. E nevelőmunka eredményességét jelzi, hogy a leszerelő állomány érettebb állami és munkafegyelme javul, politikai magatartása szilárdabb, mint a bevonulást megelőző időszakban volt.

Jelentős nevelési feladatok adódnak abból, hogy a ma katonájának minél bonyolultabb, állandóan fejlődő technikai eszközök kezelését kell elsajátítania. Ez érthetően állandóan növekvő pedagógiai, didaktikai felkészültséget kíván hivatásos állományunktól, tisztjeinktől. Jelentős gyakorlati - nevelési feladatok adódnak abból is, hogy - sok burzsoá nézettel ellentétben - a technika fejlődésével az ember szerepe nemhogy csökken, hanem állandóan növekszik. Ezért fiataljaink hazafias, honvédelmi nevelése népünk egyetemes érdeke, közös felelőssége, közös ügye.

Művelt, széleslátókörű, a technikai ismeretekben a kor követelményeinek megfelelően járta, politikailag tisztánlátó erkölcsileg és jellemileg szilárd, más népeket megbecsülő, az emberiség ellenségeit a szocialista humanizmus szellemében gyűlölni tudó egészséges és edzett fiatalokat kell nevelnünk. Olyanokat, akik a szocializmus építésére való felkészüléssel együtt - hiszen ezek az ismérvek nemcsak a honvédelem igényeiben felelősséget éreznek társadalmi rendünk, a szocializmus építése iránt is és készek érte áldozatokat

vállalni.

Fiatalajainkat úgy kell nevelni, hogy kötelességüknek tartsák a haza védelmének minden formájára való felkészülést, ha kell a fegyveres harc vállalását is. Hiszen a hadsereget elsősorban egy esetleges fegyveres harcra való felkészülés foglalkoztatja. A felkészülés olyan fokát akarjuk megteremteni - amely a legnehezebb körülmények között is - erőnkhez méltóan és lehetőségeinkkel arányban hozzájárul az ellenség megsemmisítéséhez, a győzelemhez, a nemzeti és internacionalista kötelezettségeink teljesítéséhez.

A szocialista hazafiság - proletárnemzetköziség elmélyítésének egyik legjobb, legeredményesebb módszere haladó, forradalmi hagyományok megismertetése, ápolása a hadsereg egész személyiállománya körében.

Szükséges, hogy a hadsereg minden tagját a szocializmus melletti eszmei-politikai elkötelezettség jellemezze, hogy lássa a társadalmi fejlődésnek azt az utját, melyet hazája és népe bejárt, hogy megismerje az osztályharcnak és a fegyveres küzdelemnek tapasztalatait és tradícióit.

Ezeket a tapasztalatokat egyik nemzedék át kel, hogy adja a másiknak, amelyeket az emberek tudatában ébren tartanak és felhasználnak a jelenlegi katonai nevelésben.

Minden hadsereg ápol, őriz és kialakítja hagyományokat melyeket ideológiai eszközként felhasznál a harckészültség harcképesség és a katonai harcierő növelésére.

Hogy milyen katonai hagyományokat ápolnak és milyen cél érdekében adják tovább őket, az végsősoron a mindenkori állam és fegyveres erőinek jellegétől függ. Így ezeket a hagyományok messzemenő hűséggel tükrözik, valmely hadsereg osztályhelyzetét és politikai szellemét. Hagyományaiban megmutatkozik politikai megbízatásának történelmi indoklása, láthatóvá lesz, hogy milyen osztályérdekeket szolgál. Történelmi példaképei szoros kapcsolatot mutatnak azzal a céllal, melynek elérésére, megvalósítására törekszik.

A haladó, forradalmi és ezen belül a munkásmozgalmi hagyományok megismertetése, ápolása egyik fontos módszere, eszköze a világnézeti, politikai, erkölcsi nevelésnek.

A haladó katonai hagyományok történelmünk során az ellenséggel vívott harcban, a nép javainak védelmében és a kiképzés során alakultak ki. E katonai erkölcsi szabályok, szokások, magatartási normák hatást gyakorolnak a katonafiatalok értelmére, érzelmeire és a hősök példáinak követésére - tanulásra és munkára buzdítanak. Arra ösztönzik a katonákat, hogy önfeláldozással, bátran, állhatatosan, szorgalmasan, becsületesen teljesítsék a haza és a szocialista országok védelme iránti kötelességüket.

Hadseregünkben a haladó, forradalmi, szabadságharcos és katonai hagyományok ápolása az elmúlt harminc évben eredményesen folyt. Jelentős mértékben elősegítette a személyi állomány szocialista hazafiságra proletárinternacionalizmusra való nevelését.

Amikor a hadseregben folyó hagyományápolást vizsgáljuk, a hagyományokat két részre oszthatjuk: egyrészt a haladó, forradalmi, ezen belül a magyar munkásmozgalom forradalmi és katonai tradícióira, másrészt a csapathagyományokra.

A munkásmozgalom forradalmi és katonai hagyományainak a nevelőmunkában való felhasználásáról.

Hogy a munkásmozgalomnak milyen forradalmi és katonai hagyományait kell megismertetni értelmileg és érzelmileg elfogadtatni, arról az előzőekben szó volt. A katonai hagyományokról azonban még néhány gondolat idekiváncozik.

Hagyományaink, így katonai hagyományaink tartalmát és módszereti is meghatározza történelmi multunk, annak jellege, kimenetele is. Kétségtlen, hogy pl. a második világháboruban a fasizmus elleni harc katonai hagyományait illetően a szocialista országok többsége, elsősorban természetesen a Szovjetunió kedvezőbb helyzetben van, mint mi.

Többen felteszik a kérdést, hogy a Magyar Néphadsereg elődei követendő példának, tekinthetők e, hiszen az haladó katonai elődök is legtöbbször az adott történelmi helyzetben, átmeneti nagy győzelmek után különböző belső és külső okok miatt végsőfokon vereséget szenvedtek. /Ez a magyar munkásmozgalom katonai hagyományainak egy részére is vonatkozik/

A Magyar Néphadseregnek és alakulatainak nincs saját hadimultjuk, ezért a csatatereken tanusított helytállásra nincsenek saját példáink. Ebből a szempontból nagyon jelentős elsősorban a Szovjet Hadsereg ilyen jellegű tapasztalatainak, példáinak felhasználása, megismertetése a személyi állománnyal.

Végül pedig sok vitát váltott ki a magyar katona alakja, szerepe, annak értékelése a különböző történelmi körülmények között.

Természetesen a katonai hagyományokra is vonatkozik mindaz, amit általában a hagyományok értékeléséről a marxizmus-leninizmus tanít: vagyis a reális, kritikus, önkritikus értékelése.

Bátran vállaljuk, azt, ami haladó, forradalmi, ami elősegítette a nemzeti és az egyetemes fejlődést és elvetjük, nem tartjuk követendő példának azokat a hagyományokat, melyek a haladás ellenségeit, a reakciót szolgálták. Ezekről bátrabban kellene beszélni és megmondani miért nem tartjuk értékes, forradalmi hagyományoknak, miért vetjük el. Ez egyik fontos feltétele a haladó, forradalmi hagyományok elfogadtatásának, a nacionalista gondolkodásmód elleni harcnak.

Ami a haladó erők vereségét illeti: a vereség nem zárja ki, hogy értékesnek, követendőnek tartsuk az arra méltó hagyományokat. A helytállás tényét a vereség nem csökkenti, a Szovjet Hadsereg katonái a visszavonulás idején is az önfeláldozás, hősiesség, áldozatkész-

ség, hazaszeretetet példáit adták. A hagyomány szellemét nem az dönti el, hogy vereséggel vagy győzelemmel végződő történelmi eseményhez kapcsolódik, hanem osztálytartalma, célja, haladó vagy reakciós volta. Ez természetesen a magyar katona alakjára is vonatkozik. A haladás szolgálatában álló forradalmi, katonai hagyományokat, ezen belül az azt szolgáló katonai harci tevékenységét követendőnek tartjuk, a reakciós érdekeket szolgáló nem.

A magyar nép tisztelettel őrzi a tatár, török, osztrák hódítók ellen küzdő magyar katona alakját. A végvári vitézek kitartását, a Hunyadi János, Zrínyi Miklós II. Rákóczi Ferenc vezetése alatt harcoló csapatok emlékét. Azt is tudják sokan, hogy a kiváló hadvezérek vezetése alatt álló, az elnyomott tömegekből kiemelkedő katonák ezrével tanusítottak hősiesség helytállást, példáját adták hazaszeretetüknek és így formálták a történelmet a maguk korában.

Ezek sorába tartoznak Dózsa György kaszásai, az 1848-49 szabadságharc katonái.

Egyre jobban megismeri a közvélemény a magyar internacionalisták az 1919-es Vörös Hadseregnek történelmi tetteit, harci cselekedeteit, a magyar ellenállási mozgalom fasizmus ellen harcoló partizánjait, katonáit. Tehát a magyar honvédeszménynek vannak ápolni való, szép hagyományai: van egy tisztességes, humanista, szocialista-humanista, internacionalista-hazafi, magyar katonai hagyomány, melynek folytonosságát bátran és büszkén vállalhatjuk.

Mindezek mellett már a Magyar Néphadsereg is rendelkezik hagyományokkal. A felszabadulás után létrejött demokratikus hadsereg tevékenysége; az aknák felszedői, a vasutak építői, az élet megindításában aktív szerepet vállaló katonák példái. A proletárdiktatura kivívása után megalakuló Magyar Néphadsereg több mint harminc éves tevékenysége.

Az első politikai tisztek nevelőmunkája, a harci gyakorlatokon való helytállás, az elemi csapások elhárításában való valóban hősiesség magatartás a sor és a hivatásos állományok egyaránt Tiszteletet elismerést érdemlő hagyománya.

A néhány éve tevékenykedő építődandárok keze nyomán sok országos, jelentős beruházásunk valósult meg. E tevékenység is az ápolandó hagyományok sorába tartozik, hiszen e munkának is van története, eredményei kézzel foghatóak, mindenki számára láthatóak. Az utóbbi öt évben 16 milliárd Ft. értéket teremtettek munkájukkal és mintegy 7 milliárd Ft. beruházást csapaterővel oldottak meg az alakulatok.

E munkát jobban is lehetne propagálni, jelentőségét, hasznát népszerűsíteni.

Néphadseregünk szocialista hagyományainak sorába tartozik az 1956-os ellenforradalom idején a Karhatalomban teljesített szolgálat és az ellenforradalom elleni harcban hősi halált haltak példái, és a kalocsai forradalmi ezred tevékenysége is.

Hagyományokat teremtettek és teremtenek a hazai és más szocialista országok területén megtartott had-

gyakorlatok is, melyek a gyakorlatban készítetik hazfias és internacionalista tevékenységre hadseregünk katonáit és tisztjeit. Ezek közül is kiemelkednek a Szojuz, a barátság gyakorlatok és az elmúlt év legjelentősebb közös gyakorlata a pajzs-79.

Mindezek bizonyítják, hogy vannak szocialista jellegű katonai hagyományaink, melyeket már eddig is jobban kellett és lehetett volna ápolni, népszerűsíteni és felhasználni a nevelőmunkában, hiszen ha hallottak is ezekről sorállományunk fiataljai, részletes és alapos ismeretekkel nem rendelkeznek. Ifjúságunk követésre méltó példákat, eszményképeket, hősokeket, tetteket keres. Vannak ilyenek és nekünk jobban kell élni a lehetőségekkel, amely rendelkezésre áll a nevelőmunkánkhoz.

A magyar katona második világháboruban való szerepének értékelése elsősorban a történészek feladata. Az a tény azonban nem vitatható, hogy a Szovjetunió elleni háboruban való részvétel Magyarország részéről egyértelműen elítélendő, a magyar hadsereg harci és egyéb alkalmazása reakciós és fasiszta célok érdekében történt. E tevékenységnek nincsenek pozitív hagyományai. Ezt világosan meg kell mondani. Mi ezt a tevékenységet elítéljük, figyelembe véve, még azt is, hogy a katonák többsége egyszerű, szegény ember volt, akit félrevezettek és kényszerítettek: vagy nem ismerte fel, vagy nem volt bátorsága felismerni, hogy neki a Don-kanyarban semmi keresnivalója nincs. Akik ezt megértették s valamilyen módon szembeszálltak a fasiszmussal, azokat tiszteljük, becsüljük és természetesen haladó hagyományaink közé soroljuk.

Ezek közé tartozik a 11/I. Honvéd Tábori Tüzérosztály is, amely 1945 március 4-én a Debrecenben felállított 6. honvéd gyaloghadosztály hadsrendjében szervezett 11. honvéd tüzérezred egyik alakulata volt.

Debrecen környéki község lakossága még pénzzel is megtoldotta a Pavillon-laktanyában katonáskodó "fiainak" küldött adományát. Olykor levelet is mellékeltek hozzá: "...szükében vagyunk mi az eleségnek....de a kevésből is adunk, mert tudjuk, hogy jó ügye szolgáltok." Ezek a megnyilvánulások azt bizonyítják, hogy a magyar nép kezdettől fogva sajátjának tekintette az új hadsereget és erejéhez mérten támogatta is azt.

1945. április 16-án elérkezett a várva várt pillanat: a 10479 főt számláló 6. gyaloghadosztály parancsot kapott a hadművelleti területére való elvonulásra. Itt készült a várható bevételre, amelyre azonban már nem került sor: a szovjet hadsereg csapásainak súlya alatt összeomlott a hitlerista hadsereg.

A 6. hadosztály alakulatainak személyi állománya, közöttük a tüzérek is, 1945. nyarától - a vasutbiztosítást és az őrszolgálatot ellátva - tévékenyen bekapcsolódott az ország újjáépítésébe. A tüzérosztályok például nemcsak fogatokkal és lovak kiadásával segítettek a falvak lakosságát, de részt vettek a földeken visszamaradt aknák, tüzérségi lövedékek és gyalogsági lőszerek összegyűjtésében is. Emellett újjáépítő munkát is végeztek. Annak ellenére, hogy a katonák ruhá-

zata és ellátása egyaránt gyenge volt, kötelezettségük teljesítését soha nem mulasztották el. Nem zúgódtak akkor sem, ha heteket késett a fizetésük, illetve a szoldjuk. Megértették, hogy ez az ország nehéz gazdasági helyzetéből fakadt."21.

Hasonlóképp nagyra értékeljük a budai önkéntes ezred tevékenységét és az első műszaki csapatok hősies harcát a háború következményeinek felszámolása frontján. Ez a tevékenység méltán kerül be a megőrzésre és követésre méltó hagyományok közé.

IV.

A MUNKÁSMOZGALOM FORRADALMI ÉS KATONAI HAGYOMÁNYA ,
ÉS A CSAPATHAGYOMÁNYOK ÁPOLÁSÁNAK HELYZETE.

A szocialista hazafiságra - proletár nemzetköziségre nevelést, ezen belül a forradalmi és haladó, valamint a munkásmozgalmi hagyományok ápolását a Magyar Néphadseregben a "Magyar Népköztársaság Fegyveres Erőinek Szolgálati Szabályzata" is előírja, melyből szükségesnek tartjuk idézni a következőket.

"Az ezredparancsnok politikai helyettese nevelje a személyi állományt a haza, a párt politikája iránti hűségre, odaadásra, a szocialista országok, mindenekelőtt a Szovjetunió népeivel való barátságra, a proletár internacionalizmust, az ellenség iránti gyűlöletre a katonai eskü, a törvények, a szabályzatok előírásainak maradéktalan betartására, a parancsok végrehajtására, az előljárók és feljebbvalók iránti tiszteletre: ápolja az ezred hagyományait." 22

"A csapatzászló a katonai becsület, hősiesség és a dicsőség jelképe. Kifejezi a dolgozó nép és fegyveres erőinek összetartozását. Minden katonát emlékeztessen a haza, a dolgozó nép önfeláldozó szolgálatának és védelmének kötelezettségére." 23

"A hagyományok ápolása a személyi állomány szocialista nevelésének része. Őrli a csapat örökségének kiemelkedő példáinak felidézésével erősíteni a katonákban az összetartozás érzetét és követendő példát adni a kötelesség teljesítésére." 24.

Hadseregünkben az említett hagyományok ápolása, felhasználása a személyi állomány hazafias - internacionalista nevelésébe különböző területeken folyik. Melyek ezek a területek, hogyan élünk az adott /meglévő/ lehetőségekkel?

1. A Magyar Néphadseregben folyó eszmei-politikai oktatás a személyi állomány egészének elméleti-politikai képzését, továbbképzését biztosítja.

Ez a munka a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnökének 77.sz. Utasítása az MN hivatásos /továbbszolgáló/ és kpa. állományának marxista-leninista oktatására, 1975. november 10., valamint az Agit.Prop. Csoportfőnök elvtárs 1976. január - 1.sz. Intézkedése alapján folyik.

A sorállomány részére rendszeresített eszmei-politikai oktatás a Politikai Főcsoportfőnök 58. sz. Utasítása /1975. szeptember 4./ és az Agit.Prop. Csoportfőnök 1976. 1.sz. utasítása alapján történik.

Mindkét esetben a megtárgyalásra kerülő tematika alapján véve szolgálja és elősegíti a személyi állomány szocialista hazafiságra, proletárnemzetköziségre való nevelését.

a/ A hivatásos állomány körében az oktatási feladat a már megszerzett marxista-leninista műveltség további elmélyítése, valamint új ismeretekkel való gazdagítása, a szilárd ideológiai megalapozottság kialakítása.

A cél elérése érdekében a kiképzési évben 50 óra áll rendelkezésre. Az anyag elsajátítása előadás, egyéni tanulás és szeminárizm keretében történik.

Az oktatási formák és tematikák azonosak a párt-oktatásban rendszeresített formákkal és tematikákkal. Alapozó tanfolyamok, középfoku és felsőfoku elméleti konferenciák, marxista-leninista középfoku iskola, speciálkollégiumok és irányított önképzés.

Az említett oktatási formák közül a szocialista hazafiság és internacionalizmus kérdései elsősorban a "Világnézeti és etikai kérdések" a "Magyar Munkásmozgalom története" tanfolyam, a "Nemzetközi politika kérdései", valamint a speciális tematikákon belül". A marxista etika" c. tanfolyamok keretén belül kapnak helyet.

A hivatásos állomány eszmei-politikai oktatásának elemzésekor feltétlenül szólni kell a katonai főiskolákon és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián folyó világnézeti nevelésről, melynek szerves része a szocialista hazafiság - proletárnemzetköziség és ezen belül a hagyományokápolása, felhasználása a nevelőmunkában.

Természetesen a tanintézetek minden tanszékének feladata az ilyen irányú nevelőmunka és az ott tanító tanárok élnek is a tananyag adta lehetőségekkel. Kihasználják a hallgatókkal való kapcsolat egyéb területeit is világnézetük, politikai, erkölcsi magatartásuk formálása érdekében.

A harmadik terület ahol állandó politikai oktatás folyik: a tiszthelyettesi bázisok.

E területnek az adja a jelentőségét, hogy az itt tanuló leendő tiszthelyettesek közvetlen kapcsolatban kerülnek a sorállománnyal.

A Politikai Főcsoporthónökség igen nagy gondot fordít az eszmei-politikai oktatásnak e formájára.

Az itt folyó oktató munka keretében a párt tömegtanfolyamainak anyagát dolgozzák fel 230 órában és ezen belül jelentős helyet kap a szocialista hazafiság-proletár nemzetköziség kérdése is. Külön foglalkozás keretében feldolgozzák a haladó nemzeti hagyományok néhány kérdését.

Az ezzel az oktatással foglalkozók tapasztalata igen kedvező. A tiszthelyettesi bázisokon elsősorban a tananyagon keresztüli lehetőségeket használják ki a nevelés érdekében, direkt módon igyekeznek megértetni a téma ideológiai-politikai kérdéseit.

Nem szándékozunk e területekkel bővebben foglalkozni csupán a politikai képzés rendszerének bemutatása céljából vázoltuk a fentieket, melyek a csapatok szempontjából bár nem jelentéktelenek, részletesebben a sorállomány körében folyó munkával fogunk foglalkozni.

Összegezve e részt: A tervezett anyagok feldolgozása segít a helyes történelemszemlélet formálásában, a szilárd világnézeti meggyőződöttségben, és ennek jelentőségét a hivatásos állományunk, parancsnokaink, leendő tiszt- tiszthelyettes jelöltjeink esetében nehéz lenne tulértékelni.

b./ A sorállomány részére részére rendszeresített eszmei-politikai oktatás egészét áthatja a szocialista hazafiságra - proletár internacionalizmusra való nevelés.

Lényegében minden erőltetés nélkül - közvetve, vagy közvetlenül. - a gondolatkör minden témához kapcsolódik. A foglalkozások egyik fő célkitűzése, hogy választ adjanak a katonák problémáira, megértessék velük a tárgyalt kérdéseket.

A katonai szolgálat ideje alatt 180 óra keretében belül olyan elméleti, de különösen politikai kérdésekről van szó, melyekre a sorállománynak legjobban szüksége van.

A feldolgozásra kerülő három nagy témakör:

- I. A nemzetközi osztályharc kérdései.
- II. A fejlett szocialista társadalom kérdései.
- III. A szocialista hovádelem kérdései.

E témakörön belül foglalkoznak a nemzetközi élet kérdéseivel, országunk belpolitikai helyzetével, a párt kongresszusainak határozataiból adódó feladatokkal, a hadsereget érintő legfontosabb kérdésekkel. Sor kerül olyan témák megvitatására is mint: A Magyar Néphadsereg jellege és feladatai: A katonai szolgálat célja, követelményei: A Magyar Néphadsereg haladó hagyományai.

1976. őszétől a Politikai Főcsoportfőnökség Agitációs Propaganda Csoport főnökének l.sz. intézkedése alapján új tematika keretén belül foglalkoznak olyan aktuális témákkal, mint a XII. kongresszus határozataiból adódó tennivalók, a szocialista tudatosság és élet mód néhány kérdésével, majd a katonai szolgálatot teljesítő - leszerelő fiatalokhoz szóló anyagokkal.

A szocialista hazafiság és proletár nemzetközség témája áthatja a sorállományu oktatás egészét.

Szinte minden témában helyet kap valamilyen összefüggésben. A foglalkozás vezetők nagy gondot fordítanak a foglalkozások érdekessé tételére, és arra, hogy a viták megfeleljenek az életkori és egyéb sajátosságoknak. A szemléltetés, az értelemre és az érzelemre való együttes hatás érdekében a témákhoz kapcsolódó filmek, magnetofonszallagok állnak rendelkezésre, melyeket a propagandistáink az esetek többségében jól használnak fel. A szocialista hazafiság kérdéséhez a Hovéd Filmstudio és a Magyar Televízió "Hazám" címmel közösen készítettek egy nagyon szép irodalmi jellegű rövidfilmet, melyet igen jól lehet hasznosítani.

A sorállomány részére elfogadott tematikában azonban - a téma fontosságára való tekintettel - külön foglalkozás keretében fel kellene dolgozni a szocialista hazafiság és internacionalizmus, a nacionalizmus és kozmopolitizmus kérdését, esetleg egy másik témában a Magyar Néphadsereg elődeiről, követendő példáiról beszélni. Az is meggondolandó, hogy a magyar munkásmozgalom történetét az eddiginél jobban megismertessük a

sorállománnyal is, hiszen ha ezt nem tesszük, hen hivatkozhatunk annak forradalmi és katonai hagyományaira sem. Egész ilyen irányu nevelőmunkánk csorbát szenvedhet.

2. A Munkásosztály és a munkásmozgalom forradalmi, katonai hagyományainak szerepe a kulturális nevelőmunkában.

A kulturális nevelőmunkát a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnökségének Kulturális Osztálya irányítja. A hadsereg vezetése nagy gondot fordít a közművelődésre. a személyi állomány öntudatának, erkölcsi arculatának formálása érdekében. A hadsereg folytatja - és kedvező adottságainak megfelelően magasabb szinten való-
sitja meg a társadalmi nevelést.

A fegyveres szolgálat idején ugyanis szervezett kötelékben, a rendelkezésre álló- egyre sokoldalubban be-
rendezett és felszerelt - objektumokban katonáink körében lehet folytatni a társadalomban korábban végzett nevelő tevékenységet. A kulturális nevelés eredményeképpen a katonai szolgálat idején sok fiatal olvasó ember-ré válik, elvégzi, vagy befejezi az általános iskola 8 osztályát, s nemcsak szemlélete változik, fejlődik, hanem gyakorlati kollektivitása is.

A kulturális nevelés alapját a hadseregben is az MSZMP KB. közművelődési határozata képezi,.

A határozat újra megerősíti azt a felfogást, hogy a fegyveres testületekben folyó kulturális nevelés integráns része a társadalmi méretekben megvalósuló közművelődésnek, ezen belül a hazafias nevelésnek.

Politikai vezetésünk tisztában van azzal, hogy milyen felelősséggel tartozik a bevonuló fiatalok gondolkodásmódjáért, s különösen azért, hogy e vonások a szolgálati idő alatt minden katonánkban tovább fejlődjenek.

Az elmúlt évek alatt a belső viszonyokban, technikai fejlettségben, a kiképzés rendszerében jelentős minőségi változások történtek. A megváltozott viszonyok a kiképzőkre, a nevelőkre és a katonafiatalokra a korábbiakhoz képest összehasonlíthatatlanul nagyobb terheket rónak. Az új körülmények között különösen két dolgora kell nagy gondot fordítani.

a/ Hogy a korszerű technika, a magas katonai-szakmai képzettség is keveset ér, ha a katonák körében nem törekszünk a politikai és általános műveltség növelésére, ha nem törődünk szocialista erkölcsi tulajdonságaik erősítésével, világnézetük fejlesztésével.

b/ Világosan kell látnunk, hogy a hadsereg szervezeti keretei a közösségben való állandó együttlét és a művelődéshez rendelkezésre álló feltételek különleges lehetőségeket biztosítanak a közöttük végzendő közművelő tevékenységre, s ezen belül a szocialista hazafiságra való nevelésre.

Melyek ezek a területek, amelyek a cél érdekében jól felhasználahatók?

Az olvasásos kultúra fejlesztése, a könyv, az irodalom megismertetése és megszerettetése igen fontos feladat.

Ezt szolgálja a hadseregben meghonosodott évről-évre fejlődő olvasómozgalom. Ez egyrészt népszerűsíti azokat az írókat, alkotókat, akik a hazaszeretetet, a honvédelem témájának művészi fokon való feldolgozását művelik, másrészt olyan műveket ad a katonák kezébe, melyek hivatásukról, életükről, felelősségükről szólva, az irodalmi élményen túl, jelentős eszközei erkölcsi-politikai nevelésüknek. A hadsereg illetékesei igen nagy gondot fordítanak a hazafias témájú alkotások népszerűsítésére. Bér az olvasó mozgalom szer ezett keretet biztosít az utóbbi években szervezettek - legfőbbképp a felszabadulásunk 35. évfordulója tiszteletére meghirdetett- sok bürokratikus elemmel volt terhelt és nem érte el katonánk között a kivált célt.

Fontos szerepet játszik az olvasás fejlesztése terén a Zrinyi Katonai Kiadó. Könyveivel-kiadványaival segíti hazafias, internacionalista szellemű nevelést. Különösen azok a könyvek jelentősek, melyek a hadtudomány általános elmélete, a hadtörténelem memoár irodalom eddig kevésbé ismert területeit mutatják.

Ilyenek pl:

Lenin: A háborúról, a hadseregről és a hadtudományról:
Grugyinyin: Dialektika a hadügyben: Krupnov: Dialektika és hadtudomány, Jepisev: Ideológiai harc és hadügy:
A Nagy Honvédő Háboru története: Nagy haugságok a háborúról stb. Ugyancsak a világnézeti nevelést szolgálják azok a szépirodalmi alkotások is, melyek magas művészi színvonalon szülnak a honvédő háboru eseményeiről, hőseiről, a magyar történelem, a magyar munkásmozgalom elméleti-politikai vagy éppen erkölcsi kérdéseiről.

Szép sikeres kiadványok: Vallomások a katonáról, Örökös őrsgben: Földes Pál: Két ugrás az ismeretlenbe: Madarász Emil: Hűség: Zalka Miklós: Az Asszony, akire várnak, Csukovszkij: A balti égbolt: Kazakevics: Két ember a szteppén: Szemjonov: Vihar Őrnagy: Szimonov, Polevoj írásai kötetei, stb.

A fent említett alkotások jól felhasználhatók a katonák szocialista szellemű nevelésére, emberi, katonai magatartásuk formálására.

A művek által nyújtott lehetőséggel jobban is lehetne élni. Egyrészt elolvastatni a könyveket, ajánlani: azután pedig megvitatni ankétok, író-olvasó találkozókat keretén belül

A Zrínyi Katonai Kiadó még nagyobb szerepet játszhatna a személyi állomány hazafias nevelésében. Ebben természetesen a csapat politikai munkások - így mi is - sokat tehetnénk.

Jobban kellene ösztönözni az írókat is a haladó hagyományok irodalmi ábrázolására, annak az utnak bemutatására amelyet a Magyar Néphadsereg születésétől kezdve máig megtett.

Ezen kívül az itt felsorolt könyveknek az eddiginél fokozottabb népszerűsítésére, megismertetésére volna szükség a sor-és a hivatásos állomány körében egyaránt.

Egyrészt azért, mert ezzel jelentős mértékben hozzájárulunk a Szovjet Hadsereg megismertetéséhez, másrészt mert ezek a művek magas művészi színvonalon állítják elélt a szovjet emberek helytállását, magasfoku erkölcsi

tulajdonságait, melyekből mi is sok tanulságot vonhattunk le saját magunk számára, erkölcsi, politikai de katonai értelemben is.

Bikov: A halottaknak nem fáj.

Bikov: Hajnalig élni.

Bikov: Farkascsorta.

Szimonov, Ajtmatov, Nabigin művei.

Bondarev: Ketten.

Bondarev: Égő hó.

Bogomolov: Iván gyermekkora.

Bogomolov: Negyvennégy augusztusában.

Polevoj: Egy igaz ember

Sztjelmah: Rád gondolok.

Honcsér: Emberek és fegyverek.

Pokriskin: Háborus égbolt.

és a memoár irodalom számos kiemelkedő alkotása.

- A közművelődésben jelentős szereppel bír az ifjúsági klub. Keretében bő lehetőség nyílik a hazafias és internacionalista nevelésre. A klubok általában forradalmárok a munkásmozgalom harcosainak, hőseinek, mártírjainak nevét viselik Klubunk névadója Kertész Ferenc a Tanácsköztársaság volt vörös katonája. A névadó életének megismertetése, emberi, kommunista tulajdonságai példaképpé állítása, családjaikkal való kapcsolat, életük emlékeinek összegyűjtése igen jó alkalom a fiatalok jellemének formálására, ismeretük gazdagítására. Ezzel minden bevonult állományt megismertetünk.

E tevékenységnek sok jó példája található a csapatoknál laktányákban elhelyezett más alakulatoknál is. Klubesteket tartunk a névadókról, irodalmi műsorokat állítunk össze, - ahol erre mód van - kapcsolatot teremtünk a családtagokkal, a névadókkal. Tárgyakat, fotókat gyűjtünk össze, élünk az ebben a tevékenységben rejlő nevelési lehetőségekkel.

- Az öntevékeny műkedvelő művészeti mozgalom megfelelő irányítás esetén jó eszköze lehet a hazafias nevelésnek a hagyományok ápolásának.

Az irodalmi színpadunk színjászó, és egyéb szakköreink sajátos eszközeikkel ápolják a haladó, történelmi hagyományokat, bemutatják a magyar- és a nemzetközi munkásmozgalom harcát, népszerűsítik azok tevékenységét. Mindezzel kettős haszonnal jár: miközben maguk is megismerkednek a hagyományokkal a közösség körében is ismertetik, népszerűsítik őket. Az elmúlt esztendőben sok ilyen sikeres, alkotó, eszmeileg gazdag műsor tanui voltunk. E műsorokat előljáró magasabb egységünk segítségével helyőrség szinten koordinálva kölcsönösen megtekinthették katonáink.

A Politikai Főcsoportfőnökség Kulturális és Agitációs Osztály a történelmi évfordulók méltó megünneplését rendszeresen műsorfüzetek, tájékoztatók kiadásával segíti elő. /November 8-, Április 4., a Szovjet Hadsereg Napja, legutóbb Zalka Máté születésének évfordulójára, 1976-ban a Rákóczi évfordulóra. Felszabadulásunk 35 évfordulójára, a Varsói Szerződés Megalakulása 25. évfordulójára, a fegyverbarátsággal kapcsolatos stb./

Az említett témákból a MAFILM és Katonai Filmstudio érdekesek - értelemre és érzelemre ható - filmeket készit, melyek igen jól használhatók a nevelőmunkában. Ilyenek: "Egy bolyó nem tér vissza" című Zalka Mátéről, "A forradalom jogésza" című Landler Jenőzól, "Emlékmű A Duna felett" című gellérthegyi Szabadság szobor szovjet katonáinak és Nőalakjának modelljét mutatja be.

- A Honvédelmi Minisztériumnak más olyan intézményei, kulturális szervei is vannak, melyek ugyancsak jelentős szerepet töltenek be a hazafias-internacionalista nevelésben, a forradalmi hagyományok ápolásában.

Ebből a szempontból fontos helyet foglal el a Magyar Néphadsereg Művészegyüttese, mely a történelmi hagyományokat felelevenítő és mai katonai életet bemutató táncjátékokkal, a munkásmozgalmi és katonadalok előadásával, prózai és lírai produkciókkal a szocialista hazafiságra, és nemzetköziségre történő nevelést erősítik. A műsoraikkal rendszeresen felkeresik és szórakoztatják alakulatunk katonáit.

Jelentős területe a kulturális életnek katonáink rendszeres- évente legalább két alkalommal - színház látogatása, olyan művek megtekintése, melyek eszmei és művészi szempontból a legjobbak sorába tartoznak.

Lehetőségeinket bőviti, hogy a Kulturális Minisztérium ingyenessé tette a katonák számára a muzeumok látogatását.

Másik központi kulturális intézménye hadseregünknek a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, melynek nagy szerepe van a történelmi hagyományok ápolásában, és amely sokoldaluan kiveszi részét a szocialista hazafiságra és nemzetköziségre való nevelésből. Kiállításai felidézik az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékeit, a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének küzdelmeit, a második világháború és a felszabadító Szovjet Hadsereg harcait. Külön kiemeljük a felszabadulás 35. évfordulója, és az első magyar ürrepüléssel kapcsolatos kiállítást. A múzeum vezetése és munkatársai jelentős segítséget tanácsot adnak a csapatmúzeumok létrehozásához is.

A fenti gondolatokból következik tehát, hogy a művészeti tevékenységnek, a művészeti alkotásoknak különleges szerepük van a fiatalok hazafias nevelésében. Az elért eredmények és jó tapasztalatok mellett azonban megállapíthatjuk, hogy kevés az olyan alkotó és művészi alkotás száma / dal, zenemű, vers, próza stb./ mely alkalmas volna a haza fegyveres szolgálatának népszerűsítésére. Ennek okait keresve eljuthatunk olyan jelenségekhez, nézetekhez, melyek szerint a békés egymás mellett élés körülményei között a hadseregnek nincs is olyan nagy jelentősége. Az is valószínű, hogy a témát jeles művészeink esetleg "rangon alulinak" tartják. Ha megis jelennek művek, azok inkább a hadseregben található negatív jelenségekről adnak számot. Nem arról van szó, mintha ezekről nem lehetne és kellene beszélni, de a jellemző mégiscsak a szocialista vonások jelenléte a Magyar Néphadseregben....Ezeknek népszerűsítése fokozottabban hozzájárulna a fiatalok honvédelemhez, hadsereghez való pozitív viszonyának kialakításához, megerősödéséhez.

Szükség volna ilyen alkotásokra, hiszen sok fiatal a bevonulás előtt nem rendelkezik reális képpel a hadseregről. Ezért is huzódoznának néha a katonai szolgálattól, pedig erre tudatosan, tervszerűen fel kellene őket készíteni. Ehhez nagy segítséget nyújthatnának az értékes, reális művészi alkotások, melyek a Magyar Néphadsereg életéről, a katonák, tisztek problémáiról, értékeiről, erkölcsi felfogásáról és természetesen mindezek gondjairól is szólnának.

Voltak és vannak ilyen művek, hogy csak Illés Béla, Doboz Imre, Gerelyes Endre, Szakonyi Károly, Moldova György, Szeberényi Lehel, Sós György írásait említsük.

A jelenlegi helyzet megváltoztatása szükséges volna, ennek érdekében neves művészeinket erkölcsileg és anyagilag jobban kellene ösztönözni.

3. Évfordulók, történelmi események megünneplése, ezek felhasználása a hazafias nevelésbe, a hagyományok ápolásának egyik igen fontos területe.

Az évfordulók és a történelmi események megünneplése a hagyományok ápolásának fontos, sok lehetőséget nyújtó területe.

Néphadseregünk életében is jelentős helyet kapnak az ünnepi megemlékezések. Ezt különösen felszabadulásunk 35. évfordulójának megünneplése bizonyította, mely sok jó tapasztalatot hozott a hagyományok ápolása területén. Megállapíthatjuk, hogy a nagyszabású rendezvényeket az eseményekhez méltóan, emlékeze-

tesen tudjuk még szervezni /Február 23., március 15., 21., április 4., május 1., augusztus 20., szeptember 29., november 7.,/

Szép, az értelemre és érzelemre egyaránt ható ünnepségeket tartottunk, ez év április 4.-én. De hasonlóképp emlékeztünk meg a győzelem napjáról, a Varsói Szerződés évfordulójáról is.

Az eredmények mellett meg kell jegyezni, hogy a hagyományok ápolása nem vált még rendszeres és mindennapos tevékenységgé.

Előfordul az ünnepélyek formális megtartása, amikor csak azt tartjuk szem előtt, hogy a munkaterv szerint, szinte már automatikusan megemlékezzünk. Ilyenkormondjuk el a szokványos, unalmas beszédek, esetleg az előző években már megírt szöveg alapján, teletűzdelve számokkal, adatokkal, mechanikusan ismételve a mindenki által ismert eseményeket.

Nem törekszünk minden esetben az évfordulók mai aktualitásának megértetésére, a forradalmi és haladó hagyományok szellemében való nevelésre, a művészet /film, szépirodalom/ alkalmazásának felhasználására. Tudjuk, hogy az ünnep üres frázisok puffogatása marad, ha nem keressük és találjuk meg a mához szóló üzenetet, aktuális jelentését. Nem lehet emberségünket gazdagító számadás, nem lehet tudásunkat összegező, új feladatok kitűzésére sarkalló ügy az évforduló, ha a jelentől elvonatkoztatva, mai gondolkodásunktól, feladatainktól elszakítva ünnepeljük meg. Erre akkor is kellő időt kell biztosítanunk amikor látszólag áll rendelkezésünkre.

A hadseregben folyó hagyományápolás másik fontos területe a csapathagyományok ápolása

1974. elején jelent meg a csapathagyományok ápolására és a katonai szolgálat emléke megörökítésének szabályozására vonatkozó honvédelmi miniszteri parancs és a politikai főcsoportfőnöki utasítás, melyből a következőket idézzük:

" A honvédelmi miniszter 66/1973./HK
1974./1.

számu parancsa a csapathagyományok ápolásának és a katonai szolgálat emléke megörökítésének szabályozásáról."

A parancsban megállapítást nyert, hogy:

"A Magyar Néphadsereg fejlődése során gazdag csapathagyományok születtek. Hagyományaink ápolása követendő példát ad a hazafiui kötelesség, a katonai szolgálat példás teljesítésére, fontos hozzájárulás személyi állományunk szocialista neveléséhez. A katonai szolgálat emlékének megörökítése erősíti leszerelő katonáinkban a szocialista hazához, a hont védő fegyveres erőhöz fűződő érzelmi, tudati kötődést.

A parancsnokok és a politikai munkások többsége eddig is gondot fordított a csapattörténeti anyagok folyamatos gyűjtésére, rendezésére. Vezettek és több esetben rendeztek az alakulatok történetére vonatkozó feljegyzéseket. Csapatunk többsége berendezett emlékszobával, csapatmuzeummal rendelkezik. Helyi kezdeményezések születtek a kiemelkedő teljesítményeket nyújtó katonák és tisztek eredményeinek megörökítésére: a lesze-

relő katonák katonai szolgálat idején tanusított helytállásának elismerésére.

Csapatagyományaink intenzív ápolásának és a katonai szolgálat emléke méltó megörökítésének egységes elvek alapján és szervezett formában történő végrehajtása érdekében:

1. A Magyar Néphadsereg minden olyan alakulatánál, melynek változó állománya van, a már meglévő gyűjtemények teljessé tétele érdekében, céltudatosan és szervezeten össze kell gyűjteni a csapattörténet emlékeit.

Az összegyűjtött anyagokat alkalmassá kell tenni csapatmuzeumi megőrzésre és a katonák oktatásában - nevelésében történő felhasználására.

2. A csapattörténeti emlékek méltó megörökítésére, megfelelő őrzésére és közkinccsé tételére csapatmuzeumokat kell létesíteni.

A csapatmuzeumokat az alakulatok parancsnokai tegyék a személyi állomány - haladó katonai hagyományainak szellemében folyó- nevelésének bázisává. Bemutatásukat, illetve a csapattörténet megismertetését úgy folytassák, hogy az a személyi állományt a kialakult tradíciók tudatos követésére, ápolására és gazdagítására; a napirenden lévő feladatok eredményes végrehajtására ösztönözze."

A Magyar Néphadsereg politikai főcsoportfőnökének

94/1973. /HK 1974/1./ számú utasítása a cspathagyományok ápolásának és a katonai szolgálat emléke megörökítésének szabályozásáról szóló 66/1973. /HK. 1974/1. HM számú parancs végrehajtásáról.

"A csapatok /ezred, önálló zászlóalj, továbbá olyan intézet, vagy ennek megfelelő szintű állandó szervezeti alakulat, amely változó állománnyal rendelkezik/ parancsnokai intézkedjenek a csapattörténeti dokumentumainak, emlékeinek összegyűjtésére, értékelésére és rendezésére.

" A gyűjtőmunka terjedjen ki a csapattörténeten túlmutató helytörténeti jellegű - a haladó katonai hagyományokat kifejező dokumentumokra is."

"A csapatmuzeumok feladata a személyi állomány haladó, forradalmi katonai hagyományaink szellemében folyó nevelésének, a cspathagyományok ápolásának elősegítése, valamint a csapattörténet tárgyi emlékeinek, hagyományainak megőrzése, megörökítése és közkinccsá tétele."

Az itt megjelölt feladatok megvalósítása jelentős változásokat hozott és hozhat a jövőben ahazafias és honvédelmi nevelésben és ezen belül a haladó, történelmi és katonai hagyományok ápolásában.

E feladat fontosságára az MSZMP KB 1974. március 19-20.-i közművelődési határozata is felhívja a figyelmet, amikor a következőket fogalmazza meg:

"A közművelődés....juttassa el a tömegekhez népünk és az emberiség multjának és jelenének haladó szellemi értékeit,.....segitse elő hazafias és internacionalista nevelését."

"A katonai szolgálatukat töltő fiatalok életét, munkáját úgy kell alakítani, hogy indítást kapjanak.... a szocialista közösségi élet mással nem helyettesíthető, munkaformáló szerepének felismeréséhez." 25.

A párthatározatok, a honvédelmi miniszteri parancs, valamint a politikai főcsoportfőnöki utasítás alapján az elmúlt években - de főleg a legutóbbi esztendő óta a csapathagyományok ápolása előtérbe álló feladat, a világnézetű nevelőmunkánk egyik fontos területévé vált.

Jövőévben ünnepű magasabb egységünk megalakulásának 30. évfordulóját és ezzel egyidőre esik egységünk megalakulásának 15. évfordulója. Ez alkalommal kapja meg a alakulatunk csapatzászlaját - legbecsesebb erekjét - ami kiemelkedő eseménye lesz egységünk egész történetének. Ezzel kapcsolatosan nagyon sok feladatot tervezünk, melyről itt nem szándékozunk részleteiben szólni.

Tudjuk, hogy a mult megismerése nem öncél, hanem szoros kapcsolatot teremt a jelennek. A jelen mindig a multban gyökerezik, belőle táplálkozik. A jelen feladata pedig, hogy örökitse meg és használja fel a korábbi, megelőző idők s azok tanuinak tapasztalatait, gondozza, ápolja a mult hagyományait.

Különösen vonatkozik ez a hadsereg nevelőmunkájá-

ra két okból is. Egyfelől: a ma bevonuló fiatalok egy hosszú, immár három évtizedes fejlődési folyamat adott és igen magas színvonalán kapcsolódnak be a hadsereg tevékenységébe. Tulajdonképpen "készen kapják" a korszerű technikát, az élet és munkakörülményeknek az évek folyamán kialakult moder feltételeit. Ahhoz azonban, hogy ezekkel eredményesen tudjanak élni, hogy a korszerű feltételeket megbecsüljék, elengedhetetlen a jelen állapotokat megteremtő fejlődési folyamat beható ismerete.

Ehhez kapcsolódik a másik ok is. A másfél évtized során csapatunk története sok fontos eseménnyel gazdagodott. Sokasodtak a testvéri hadseregekkel folytatott közös gyakorlatok, a kiemelkedő kiképzési teljesítések, a népgazdaságunkat segítőmunkaerőmények és szélesedtek a társadalmi szervekhez fűződő kapcsolatunk is. Azonban ezek a tények és események is csak akkor válhatnak elevenen ható nevelőerővé, csak úgy szolgálhatnak követésre ösztönző példának, ha a katonafiatalok megismerkednek saját csapatuk buzdító sikereivel, hagyományaival. E kérdésről a Magyar Néphadsereg Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központja az "Agitátor" című füzet 1975/2. számában Matuszka István alezredes elvtárs tollából érdekes cikket jelentetett meg. Ebből idézzük a következő gondolatokat, melyeket igen fontosnak tartunk: "Bár csapataink nem rendelkeznek háborus érdemekkel, haditettekkel - az elmúlt harminc év számos olyan katonasíkerrel koronázta erőfeszítéseinket, amelyekre joggal büszkék, amelyek követésre méltók.

Katonai dicsőség nemcsak háboruban terem.

A katonai bátorság, helytállás és hősiesség nagyszerű példái végigkísérik néphadseregünket - megalkulásától kezdve napjainkig. Összegyűjtésük, propagálásuk, a felnövekvő nemzedék nevelése érdekében történő felhasználásuk egyre sürgetőbbé válik. A tiszti, tiszthelyettesi állomány "veteránjai" - akik a hadseregépítése, - a fejlesztés feladatait a napi munka és tanulás mellett hajtották végre - az elmúlt évtizedek során száz ezreket neveltek szocialista hazaszeretetre és képezték ki a haza védelmére. Tapasztalataik, a vezetésük alatt álló alegységek, egységek történetének fényes lapjai nem merülhetnek feledésbe. Minden alakulat rendelkezik a nevelőmunkában kiaknázható kincset érő hagyományokkal. A jó példa, az örök - kötelez: újabb helytállásra, a hagyományok folytatására ösztönöz.

Az értékes, tettekre ösztönző tradícióolya politikai tényező, amely fokozza a csapat összetartását, erősíti az ott szolgálatot teljesítő katonák legnevezetesebb erkölcsi tulajdonságait: a közösség - szellem fejlesztését, a katonai, a fegyvernemi büszkeséget, az alakulat rendeltetésével való azonosulást, a harci és politikai feladatok mind eredményesebb végrehajtására, a hagyományok folytatására való készséget; közvetlenül hat a szolgálathoz való viszony alakítására; lényegesen befolyásolja a csapat erkölcsi-politikai állapotát, motiválja a személyi állomány magatartását." 26

Ezek után nézzük - mi tekinthető csapathagyománynak?

"Csapathagyománynak tekinthető mindaz, amit az adott alakulat történetében kiemelkedő jelentőségű és méltán

sorolható néphadseregünk szocialista fejlődésének példatárába, haladó, forradalmi katonai hagyományai közé; a csapat azon tettei, amelyek dicsőségeit, hírnevet szereztek az alakulatnak, s ennél fogva alkalmassak a nevelőmunkában való felhasználásra. E tettek meghatározott környezetben, időben és adott érzelmi befolyásoltság közben kerültek végrehajtásra. A hagyományápolás ezért ennél többet is jelent; szervesen hozzátartozik mindaz, ami a csapat környezetében, helyőrségében, megyéjében a magyar nép haladó forradalmi multját, történelmi hagyományait képezi - beleértve a laktanya névadójával összefüggő emlékeket is.

A csapat hagyományai tehát szervesen illeszkednek a magyar történelem, a helyőrség szűkebb és tágabb környezetének haladó, forradalmi hagyományai közé." 27

E hagyományok megőrzését, bemutatását hivatott szolgálni a jövőben létrehozandó emlék szoba-- melyet folyamatosan muzeummá fejlesztünk.

Az emlékszoba feladata nem egyszerűen az, hogy esztétikus, izléses keretek között összegyűjtse és "tárolja" a csapat történetére vonatkozó dokumentumokat. A tennivaló sokkal több ennél. Az emlékszoba - mely a hagyományok hajléka - az a legfőbb célja, hogy anyagaival járuljon hozzá forradalmi - katonai hagyományaink tudatosításához, ösztönözze a katonafiatalokat a dolgozó nép, a szocializmus ügyének hűséges, odaadó szolgálatára.

Idézzé fel a csapat megbecsült örökségeit, a kötelességteljesítés szép példáit, ezeket szervezetten ismeresse meg a hivatásos és a sorállománnyal egyaránt.

Az emlékszoba az itt folyó szocialista nevelés sajátos fórumaivá válhat, olyan nevelési eszközzé, amely a multbeli példák segítségével a mához szól., Ugyanakkor a katonai szolgálat során szerzett közös és egyéni érdemek elismerő megörökítésével - a hazafias és honvédelmi kötelességhez fűződő értelmi, érzelmi azonosulásra készíti alakulatunk katonáit.

A csapatmuzeum tehát a konkrét hagyományápolás legfontosabb bázisa.

1974-ben a miniszteri parancs és politikai főcsoportfőnöki utasítás alapján hadseregszerte az egységes elveknek megfelelően szervezetten megkezdődött a csapatmuzeumok létrehozása és felújítása.

A Honvédelmi Miniszter elvtárs 66/1973. számú parancsa és az MN Politikai Főcsoportfőnök elvtárs 94/1973. számú utasítása alapján 1974-ben jelentős eredmények születtek a csapatmuzeumok és emlékszobák kialakítása terén, melyek azóta tovább növekedtek.

" Az eredményeket legfőképpen az a tény tette lehetővé, hogy az egységek parancsnokai és vezetői megértették a munka szükségességét és jelentőségét és a szükséges eszközökkel támogatták azt."

Nem mellőzhető az a tény sem, hogy a Politikai Főcsoportfőnökség muzeumi keretéből, valamint az egységparancsnokok szabadrendelkezésű keretéből létrejött az az anyagi alap, amely lehetővé tette a csapatmuzeumok létrehozását és felújítását.

Örvendetes jelenség, hogy a gyűjtő csoportokban a fiatalok mellett ott találjuk a nyugdíjas tisztek egyrészét is, akiknek élete, katonai pályafutása szinte egybefonódott a csapatok történetével.

A munka jellegéből adódik, hogy ahhoz jó politikai érzékre is szükség van, ezért nagyon fontos, hogy a nagy gondot igénylő válogató, rendszerező munkaába az alakulatok parancsnokai és vezetői beosztású tisztjei is aktívan vegyenek részt.

A csapathagyományok ápolását és a csapat muzeumok és emlékszobák tevékenységét a Politikai Főcsoportfőnökség Agitációs Propaganda Csoportfőnöksége értékelte és a következő megállapításokat tette.:

A csapatmuzeumok kiépítése terén 1974-75-ben ugrászerű fejlődés következett be. Az eredmények ellenére hivatásukat ma még nem teljesítik tökéletesen. A hiányosságokat az erről szóló feljegyzés a következőkben foglalja össze:

- "Jelentős az olyan muzeumok száma, amelyeknél eltérnek a muzeumi jellegtől, a tartalom elsődlegességétől, az állomány befolyásolásának nevelésének célkitűzéseitől, s a kivitelezésben a formai, a demokratív elemeket helyezik előtérbe. Ez olyan funkciótévesztést jelent, amely a muzeumokat kiállító, bemutató helyiségeknek tekinti, főként a kívülről jövők tájékoztatására. Az ilyen felfogás egybevág azzal a gyakorlattal, hogy a muzeumi helyiségek többször éppen a belső állomány előtt zártak, a kinyitásuk elsősorban külső tényezők és események hatására történik."

Tehát a megoldás: a csapatmuzeumok olyan berendezése, használata mely szerves része a csapatnál folyó nevelőmunkának, ahová a személyi állomány tagjai rendszeresen bemehetnek, nézelődhetnek, olvasgathatnak, anyagokat gyűjthetnek.

A muzeumok anyagának megismerése céljából feladatokat lehetne adni a KISZ-szervezeteknek, amely feladatok megoldása igényli a csapatmuzeum látogatását, az ott végzett gyűjtőmunkát. Ezekből esetleg vetélekedőket is lehetne rendezni.

Igy véget vethetnének annak a gyakorlatnak, mely sok alakulatnál megtalálható, hogy a sorállomány, mikor bevonul, végigvezetik a kiállításon és ezzel be is fejeződött a csapatmuzeum megismerése. Ez elve lehetetlenné teszi a hagyományok felhasználását a nevelőmunkában és egy fontos lehetőséget engedünk ki a kezünk közül.

- Gyakran tulteng a történelmi multnak adott hely, és aránytalanul kevés a csapathagyomány emléke. Olyan muzeumok is vannak, melyek a politikai kabinet szerepét töltik be.

A névadók bemutatása is sok helyen kívánnivalót hagy maga után. Gyakran megfelelő színvonalu anyag nélkül, az adott történelmi kortól elszakítva dolgozzák fel a velük kapcsolato emlékeket, nem megfelelően felhasználva a névadók életéből, tevékenységéből, emberi kommunista magatartásából aadódó nevelési lehetőségeket.

- Olyan tapasztalatok is vannak, hogy régi muzeumokat nem gyarapítják újabb anyagokkal, nem frissítik fel. Sok helyen tulságosan nagy helyet foglalnak el a kulturális é sportesemények tárgyi emlékei. A kiállított tárgyak nem mindig megfelelőek, gyakran semmi közük az egység történetéhez. /Pl. a patronáló üzemek termékeinek kiállítása./

A legtöbb muzeum nem kapott méltó helyiséget és környezetet. Tartalmas anyagokka rendelkező muzeumok vannak félreeső, elhanyagolt épületekben.

A fenti tapasztalatok alapján meg kell teremteni a csapathagyomány méltó és hatékony ápolásának feltételeit.

Erre vonatkozóan az Agitációs és Propagand Csoportfőnökség a következő megállapításokat tette:

"Biztosítani kell a csapattörténet eseményeinek lelkiismeretes, kellően részletezett leírását a csapattörténet könyvben."

A mult tárgyainak állandú gyűjtését, feldolgozását, megőrzését, a kiemelkedő eseményekről film és megnőfelvételek készítését állandó feladattá kell tenni.

Szükséges tisztázni, hogy mit gyűjtenek egységszinten és mit az alegységeknél. Fontos lenne az előjáró szervektől érkezett, vagy az egységnél keletkezett,

csapattörténeti jelentőségű parancsnoknak, okmányoknak bizonyos idő után csapattörténeti emlékként való kezelése, megőrzése. /Ez az ügykezelési előírások bizonyos módosítását igényelné/.

Fontos a bevonuló fiataloknak a bevonuláskor kézbeadni a csapat történetét ismertető kiadványokat, biztosítani részükre a muzeumok rendszeres látogatását.

A csapathagyományok ápolásához, a muzeumok működéséhez, a parancsnoki állomány és a pártpolitikai apparátus segítése nélkülözhetetlen, a katonai hagyományok el mélyültebb, differenciáltabb megismertetéhez, ápolásához pedig az előljáró szervek és az arra hivatott szakintézetek nagyobb segítségére lenne szükség.

Az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a történelmi és csapathagyományok terén hadseregünk egységeinél nagyon eltérő a helyzet és még sokat kell tenni azért, hogy a katonai hagyományok ápolása a mai követelményeknek megfelelő színvonalon és hatékonysággal folytatódjon.

Akadnak alakulatok, amelyek 25-30 éves multtal rendelkeznek, de a csapathagyományoknak nem tulajdonítottak megfelelő jelentőséget, a csapat multjának tárgyi és dokumentum- emlékeiből keveset gyűjtöttek össze, vagy őriztek meg. Ezeknek nagyrésze elkallódott és most már igen nehezen pótolható.

A hagyományok felhasználása a nevelésben nem mindig és nem mindenütt kielégítő hadseregünkön belül sem. Előfordul még formalizmus, felszínesség a tartalom rovására."

Mégegyszer szólni a munkásmozgalom hagyományainak helyzetéről. A magyar munkásmozgalom hagyományainak nem kellő ápolása országos jelenség volt és ettől természetesen nem mentes a hadsereg sem A hadseregen belül ennek különböző okai vannak.

1. A felszabadulás utáni években az 1848-as centenáriumi évfordulókapcsán 1848-49 került a nemzeti tudat középpontjába. Ez akkor fontos politikai kérdés is volt, és nem kerültek méltó helyükre a munkásmozgalom hagyományai.

A Magyar Néphadsereg szervezése is ezekben az években vált elsősorban álló feladattá és ezt is erőteljesen befolyásolta a centenáriumi évforduló. Valószínű ehhez kapcsolódik, hogy a Néphadsereg Napja a pákozdi csata évfordulójára került.

Tájékoztató a csapatmuzeumok helyzetéről és a fejlesztés további feladatiról MN. Politikai Főcsoportfőnökség Agitációs Osztályának jelentései.

A munkásmozgalom hagyományainak ápolásában pedig sdáig a felszínesség, a bátortalanság érvényesült országosan is. Történelemtanításunk is ezt bizonyította. Ennek eredményeképpen sajnos még ma sem kerültek eléggé közel - különösen a fiatalokhoz - a munkásmozgalom

forradalmi hagyományai, évfordulói. Még mindég közelebb állnak hozzájuk 1848-49 történelmi eseményei, emlékei, hősei.

2. A helyzet kialakulásához természetesen hozzájárultak a hadseregben különböző okok miatt végrehajtott átszervezések is, de nem ezek jelentik az alapvető okokat.

3. Az egyik legfőbb oka a nemzeti hagyományok ápolásában és általában a hazafias neveléssel kapcsolatos - országosan is jelentkező - bátortalanság, amely az elmúlt években különösen a X. kongresszus előtti időszakban megtalálható volt.

A hazafias érzésre és öntudatra való hivatkozás terén jelentkező bátortalanságot nagymértékben táplálja az aggodalom, hogy anacionalista hibába esünk. A nacionalizmustól való félelem gyakran gátolja annak az erőnek a hasznosítását, amit a szocialista hazafiság jelent.

4. Több, elméletileg még nem teljesen tisztázott értékelés - a hagyományok értékelésében is indokolatlan bátortalanság.

5. Előljáró szerveink a nemzeti haladó hagyományok ápolását szorgalmazták, ugyancsak a csapathagyományok megőrzését és ápolását illetően nem támasztottak megfelelő követelményeket.

Ha néhol volt is önálló törekvés a hagyományok feldolgozására, ez inkább spontán jellegű volt, nem központi, egységes műszerek és tapasztalatok alapján történt.

A II-III- és IV főkérdésben tett megállapítások alapján a meglévő helyzetből kiindulva igyekeztünk a tennivalókat a szerzett tapasztalatoknak megfelelően megfogalmazni.

Ezen kívül még néhány gondolat:

- A hagyományápolás céltudatos, tervszerű tevékenység, tartalmát, módszereit rögzíteni szükséges a parancsnoki állomány és a pártpolitikai apparátus kiképzési, nevelési terveiben. A hagyományok ápolásának egyik legfőbb feltétele a parancsnoki állomány és a pártpolitikai apparátus felkészültsége és felkészítése.

A magyar munkásmozgalom forradalmi és katonai hagyományainak jobb megismertetése érdekében népszerű módon megírt, érdekes kiadványokra volna szükség, amelyek a magyar munkásosztály harcának legjelentősebb eseményeit, hőseinek, mártírjainak tevékenységét, emberi, kommunista tulajdonságait mutatják be és amelyek olvasmányosak, igazlmasak, formájuk miatt is könnyen kezelhetők. Természetesen az eddig megjelent könyveket is jobban kellene népszerűsíteni, a fiatalok kezébe adni.

- Az eddigieknél jobban lehetne élni azzal az alkalommal, hogy még itt vannak közöttünk- sajnos egyre kevesebben- a kommunista mozgalom veteránjai. Ha elmulasztjuk a velük való találkozásokat, emlékeiknek magnetofonszallagra, filmre való felvételét, pótolhatatlan veszteség ér bennünket.

Tul kellene lépni azon a kialakult és nem szerencsés szokáson, hogy az idős elvtársakkal való találkozást elintézettnek tekintjük, ha beültetjük őket az évfordulók alkalmából rendezett ünnepségek elnökségébe. Több lehetőséget kellene adni részükre a sorállományal való rendszeres találkozássra, beszélgetésre, hiszen erre csaknem minden alakulatnak megvan az adottsága.

A hadtörténeti Intézet és Muzeumnak kb. 60 ezer magyar internacionalistáról szóló dokumentum és számos emléktárgy van birtokában. Ezeknek a feldolgozása és méltó bemutatása jelentős mértékben hozzá fog járulni a magyar munkásmozgalom hagyományainak jobb megismertetéséhez.

Ugyancsak jelentősnek tartjuk azt a felhívást, melyet a Hadtörténeti Intézet és Muzeum, a Munkásmozgalmi Muzeum és a Párttörténeti Intézet közösen adott ki az 1936-os spanyol szabadságharc emlékeinek összegyűjtésére vonatkozóan.

- A hagyományok szellemében való nevelés érdekében különösen a hadseregen belül nagy gonddal kell előkészíteni az előttünk álló évfordulókat a jövőben is.

- Hadseregünk a Varsói Szerződés tagja, mely-
lyen belül alapvető jelentőségű az orosz nyelv-
ismeret. Nem tarthatjuk kielégítőnek parancsnoki
állományunk orosz nyelvismeretét. Hatékony formát
kellene találni - legalább társalgási szint eléré-
ségig - az orosz nyelv elsajátítására.

Gyakorlatból tudjuk, hogy a fegyverbarátság nem csu-
pán a legfelsőbb szinteken jönnek létre. Sőt igazán
nagy jelentőségű az amikor egymáson a gyakorló tere-
ken, munka közben tudunk segíteni. Esetleges együtt-
működés kölcsönös átalárendelés esetén nyelvismere-
tünknek felmérhetetlen lenne a jelentősége.

- Bonyolult összetett feladat a nevelőmunka.
A hazafiságra - proletár internacionalizmusra neve-
lést azonban széppé teszi felmérhetetlen jelentősé-
ge. A hadseregben folyó nevelő munkában legfőbb sze-
repe a parancsnoknak, a tisztnek van. Nem szabad
felednünk hogy az igazi hazafiság nem külső máz,
hanem mély belső érzelem vitathatatlan meggyőződésünk.
Ez olyan erő mellyel magunkkal tudjuk vinni a legbonyo-
lultabb viszonyok közé is alárendeltjeinket. Példát-
kell tehát mutatnunk személyes magatartásunkkal, ka-
tonáink ne csak azt lássák, hogy jól megtanultuk az
elméleti összefüggéseket, hanem ennek megfelelően é-
lünk és dolgozunk is.

Laktanyánk több mint száz éves, műemlék jelle-
gű épületek sorából áll. Nem egy a téglákba vésett
név - monogramm - az elmúlt évszázadból való. Bizo-
nyára érdekes lenne régmúlt nemzedékek tagjai közül néhá-
nyat felkutatni akik itt teljesítettek szolgálatot.

"Élmény beszámolóik" nagy hatással lennének a jelenleg szolgálatot teljesítő katonáinkra, főleg az ellátás, a ruházat, a járandóságok és az emberekkel való bánásmód területét illetően.

Befejezésként a témával kapcsolatos gondolatok összegzéseként, a magyar nép történelmének, jelenlegi helyzetének reális értékeléseként idézzük Kádár János elvtárs szavait:

"Annyi vihar, s hosszú évtizedek után a szocializmus eszméje mély és kitépethetetlen gyökereket vert a magyar népben. Megvalósult és erőteljesen fejlődik a magyar földön. Szocialista valóságunk becsületet szerzett a magyar népnek a nagy világban.

Sokkal nagyobb megbecsülést amint amilyenben korábban része volt. Néünk küzdelmes történelme során az a szó, hogy "magyar" időszakonként nagyon különböző és ellentétes értelmezést kapott. Voltak történelmünknek dicsőséges korszakai, - pl. 1848-49, vagy 1919-, amikor a magyar nép a haladás zászlóvivője volt. És voltak időszakok, amikor a gondolkodó embernek szerte a világon hírhedt reakciós Horthy-rendszer, a fasizmus jutott az eszébe, ha azt a szót hallották, hogy "magyar".

Most becsülete van a magyar népnek....Amagyar népet, most szerte a világon mint szocializmust építő és jelentős eredményeket elérő népet ismerik. Nemzetünk lélekszáma kicsin, hazánk sem nagy, s talán

éppen ezért méginkább becsületünkre válik, hogy most a haladás élenjáró országai közé számítanak bennünket. "28

"Mostanában nagyon sokat foglalkozunk az ideológiai munkában, az oktatásban a nacionalizmussal, az internacionalizmussal. Rendkívül fontos kérdések ezek. Szeretnék ezzel kapcsolatban szólni a nemzeti érzésről és a nemzeti öntudatról. Az a véleményem, hogy a magyar népben legyen nemzeti öntudat, nemzeti önbecsülés - és most lehet is. A leghaladóbb társadalmi rendben élünk, s ez jogos alapja lehet a magyar nemzeti büszkeségnek.

A munka, amit végzünk, nem a kapitalista, vagy földbirtokos osztály javát szolgálja, hanem a nejjzet felvirágzását. A nemzeti önérzet és önbecsülés tehát nálunk nagyon szoros kapcsolatban van az új renddel, a szocializmussal és éppen így az internacionalizmussal. Nekünk nemzetközinek is kell lennünk.

Nemzetközi az imperializmus, nemzetközi a burzsoázia és igenis nemzetközi a munkásosztály is.

Változatlanul érvényes az a több mint százéves jelző, ami a világ munkásságát arra szólítja fel, hogy egyesítse erőit a nemzetközi kapitalizmus megdöntésére. 29.

A fenti gondolatokon túl úgy véljük nem szükséges külön összefoglalni a kérdés jelentőségét. Az elkövetkezendő időszak feladatai nagyok, és még hosszú ideig lesz tennivalónk ezen a területen.

Munkánk során a hagyományok sajátos érvényesítési területét tekintettük át azzal a céllal, hogy

felmérjük a témával kapcsolatosan az elméleti összefüggéseket, pontos helyzetünket és néhány következtetést vonjunk le az elkövetkezendő időszak feladataira vonatkozóan.

A hazafiságra a proletár internacionalizmusra nevelés feladatait a forradalmi és katonai hagyományok megismertetése és gyarapítása közben meggyőződéssel végezzük a jövőben is. Arra törekszünk, hogy katona fiataljainkban szolgálati idejük alatt tovább erősödjön a haza iránti odaadás-elkötelezettség, hazánk meggyőződéses hozzáértő építői és védelmezői legyenek. Ezekért a lelkesítő célkitűzésekért érdemes mindent megtenni.

J E G Y Z E T E K:

1. Marx-Engels Művei: Kossuth-Budapest, 1958.II. kötet. 574. old.
2. Lenin: A munkásosztály és a nemzeti kérdés. Lenin Művei 19. kötet. Szikra 1955. 75. old.
3. Az MSZMP XI. Kongresszusán elfogadott programnyilatkozata V. fejezet 1 pont második bekezdés. Kossuth 1975. 512. old.
4. Az MSZMP KB. Kulturpolitikai Munkaközösségének állásfoglalása 1974. szeptember. Kossuth 1975. 12. oldal.
5. Sz. SZKP XXV. kongresszusa. Kossuth 1976. 40. old.
6. Az SZKP XXV. kongresszusa. Kossuth 1976. 113. old.
7. Marx-Engels Művei. Kossuth-Budapest, 1965.13.köt. 6. old.
8. Marx-Engels Művei. Kossuth-Budapest, 1963.20.köt. 27. old.
9. Kádár János: beszámoló a párt XII. Kongresszusán. Kossuth 1980. 110. old.
10. A Szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus időszerű kérdései. Kossuth 1974. 12. old.

11. Részlet az MSZMP XII. kongresszusa határozatából
V.fejezet 1. pontja. Kossuth 1980. 180. old.
12. Komocsin Zoltán: Nemzeti érdekek, internacionalis-
ta célok című kötet. Kossuth 1972. 8-9. old.
13. Aczél György: Eszméink erejével. Kossuth 1970.
181-182. old.
14. Klaniczay Tibor: Gondolatok a nemzeti hagyomány-
ról című cikk. Kortárs 1974. május.
15. Lenin: Az ideológiai munkáról. Kossuth 1970. 87-88.
old.
16. Az MSZMP határozatai és dokumentumai. 1956-62.
Kossuth 1964. "A burzsoá nacionalizmusról és a
szocialista hazafiságról. Tézisek."
17. Az MSZMP határozatai és dokumentumai 1956-62.
Kossuth. 1964. 349. oldal.
18. Az MSZMP Határozatai és dokumentumai. 1956-62.
Kossuth 1964. 339. old.
19. Dobozy Imre: Korszerű hazafiság. Egri tanácskozás.
20. Komócsin Zoltán: Nemzeti érdekek, internacionalis-
ta célok. Kossuth 1972. 14. old.
21. Hadtörténelmi Közlemények 1976. 1.sz.
Molnár Pál: Részletek a II./I. Honvéd Táborig Tűzer-
osztály Naplójából.

22. Az MNK. Fegyveres Erőei Szolgálati Szabályzata
53. old.
23. Az MNK. Fegyveres Erőei Szolgálati Szabályzata
258. oldal.
24. Szolgálati Szabályzat 259. old.
25. A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai az MSZMP KB 1974. március 19-20-i ülése.
Kossuth 1974. 59. old.
26. "Agitátor" 1975./2. 5-6- old.
27. Agitátor" 1975./2. 7-8- old.
28. Kádár János: A szocialista Magyarországért.
29. Kádár János: Hazafiság és internacionalizmus.
Kossuth 1968.

A DISSZERTÁCIÓHOZ FELDOLGOZOTT IRODALOM

JEGYZÉKE

1. Engels: A nemzetek ünnepe Londonban. Marx-Engels Művei 2. kötet. Kossuth-Budapest 1958.
2. Marx-Engels: A kommunista Párt Kiáltványa. Marx-Engels Művei 4. kötet. Kossuth-Budapest 1958.
3. Engels: Emigráns irodalom Marx-Engels Művei 18.kötet Kossuth-Budapest 1969.
4. Engels: Anti-Dühring. Marx-Enges Művei 20. kötet. Kossuth-Budapest 1963.
5. Engels: Mi köze a munkásosztálynak Lengyel-országhoz. Marx-Engels Művei 16.kötet. Kossuth-Budapest 1964.
6. Marx: A politikai gazdaságtan bírálatához. Marx-Engels Művei 13. kötet. Kossuth-Budapest 1965.
7. Marx: A Főtanács a Francia Svájci Föderális Tanácshoz. Marx-Engels Művei 16. kötet. Kossuth-Budapest 1964.
8. Marx-Engels Lenin: A nemzeti kérdésről. Kossuth 1975.
9. Marx-Engels-Lenin: A proletár nemzetköziségről. Kossuth 1972.

10. Lenin: A nemzeti kérdés programunkban. Összes Művei 7. kötet. Kossuth 1965.
11. Lenin: Tézisek a nemzeti kérdésről. Lenin Művei 19. kötet. Szikra 1955.
12. Lenin Művei 20. kötet. Szikra 1955.
13. Lenin: A szocialista forradalom és a nemzetek önrendelkezési joga.
" Az önrendelkezés körül folyó vita eredményei."
"Junius brossurájáról. Lenin Művei 22. kötet.
Szikra 1951.
14. Lenin levele Inessza Armandnak. Lenin Művei 35. kötet Szikra 1956.
15. Lenin: Az ideológiai munkáról. Kossuth 1970.
16. A Kommunista és Munkáspártok Nemzetközi Tanácskozása 1969. Moszkva. Kossuth 1969.
17. Az európai Kommunista és Munkáspártok berlini tanácskozásának anyaga 1976. június 30-31.
18. Békés egymás mellett élés az eszmei harc c. tanácskozás anyag 1976. márc. 17-19.
19. A Varsói Szerződés tagországai hadseregeinek politikai főcsoportfőnökeinek értekezlete Várnában 1976.
20. Kalinin: A kommunista nevelés kérdései. Szikra 1953.

21. Jepisev: Ideológiai harc és a hadügy. Zrinyi 1975.
22. Az SZKP XXIV. XXV. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth 1972-1976.
23. Az MSZMP VIII. IX. X; XI.XII. kongresszusainak jegyzőkönyve, Kossuth.
24. Kádár János: Hazafiság és internacionalizmus. Kossuth 1968.
25. Kádár János: A szocialista Magyarországért. Kossuth 1972.
26. Kádár János: Válogatott beszédek és cikkek. Kossuth 1974.
27. Kádár János: A fejlett szocialista társadalomú építésének útján. Kossuth 1975.
28. Kádár János⁹ Internacionalizmus, szolidaritás, szocialista hazafiság. Kossuth 1977.
29. MSZMP Művelődéspolitikai irányelvei. 1958. Kossuth 1962. Pártdokumentumok.
30. A burzsoá nacionalizmusról és a szocialista hazafiságról az MSZMP KB. Agit.Prop. Osztálya által kidolgozott tézisek 1959.
Az MSZMP határozatai és dokumentumai 1956-62
Kossuth 1964.

31. Országos Agitációs Propaganda és Művelődési Tanácskozás. Kossuth 1973.
32. A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus kérdései.
Az MSZMP KB Kulturpolitikai Munkaközösség állásfoglalása 1974.
33. Az MSZMP KB Tudománypolitikai Irányelvei. Kossuth 1969.
34. MSZMP KB Közművelődési határozata.
35. A magyar nacionalizmus kialakulása és története. Kossuth 1964.
36. Komócsin Zoltán: Nemzeti érdekek - internacionalista célok. Kossuth 1972.
37. Óvári Miklós: Az MSZMP KB Politikai Akadémiáján tartott előadás. Hazafiság és nemzetköziség. Kossuth 1968.
38. Országos Agit. Prop. Tanácskozás Balatonaliga 1975.
Óvári Miklós: A társadalmi tudat és a művelődés fejlesztésének időszerű feladatai.
39. Aczél György: Eszméink erejével. Kossuth 1970.
40. Aczél György: Szocialista kultúra- közösségi ember. Kossuth 1975.
41. Nemes Dezső: A hazafiság kérdései és a jobboldali jelenségek. Szikra 1955.

42. Nemes Dezső: A lenini eszmék ereje. Kossuth 1970.
43. Nemes Dezső: A magyar munkásmozgalom történetéhez.
Tények, viták, tanulmányok. Kossuth 1974.
44. Nemes Dezső: A hazafias nemzeti ideológiáról.
Vita a magyarországi osztályküzdelmekről és függetlenségi harcokról. Kossuth 1965.
45. Mód Aladár: Marxizmus és hazafiság. Művelt Nép 1956.
46. Mód Aladár: Népi patriotizmus és szocialista hazafiság. Valóság 1972.
47. Mód Aladár: Alkotó szocialista hazafiság és nemzetköziség. Valóság 1972.
48. Mód Aladár: Nemzet és szocialista nemzet. Magvető 1974.
49. Andics Erzsébet: A munkásosztály és nemzet. Szikra 1949.
50. Kassai Géza: Magyar Történelmi sorsfordulók és a nemzetiségi kérdés. Közoktatási Kiadó 1950.
51. Kassai Géza: A marxizmus-leninizmus a nemzeti és a gyarmati kérdésről.
Egyetemi jegyzet. Közoktatási Kiadó 1950.

52. Molnár Erik: A nemzeti kérdés. Magyar Tudomány 1960. 10. sz.
53. Molnár Erik: Történetiszemléletünk nacionalista maradványairól. Új Írás 1962. 11. sz.
54. Molnár Erik: Válasz a nacionalizmus kérdésében írt vitacikkre. Új Írás. 1963. 7-9. sz,
55. Pack Zsigmond Pál: Utószó a "Vita a magyarországi osztályküzdelmekről és függetlenségi harcokról" c. kötethez. Kossuth 1965.
56. Ady Endre: A nacionalizmus alkonya. Kossuth 1969.
57. Benczédi László. Az új magyar hazafiság. Élet és Irodalom 1972. 14.sz.
58. Benczédi L - Csatári D.: Szocialista hazafiság - szocialista történelemszemlélet. Kossuth 1967.
59. Csatári Dániel: Felszabadulás és hazafiság Párttörténeti Közlemények 1972. 2.sz.
60. Csatári Dániel: Hazafiság és nemzetköziség. Népszabadság 1966. 238. sz.
61. Csatári Dániel: Nemzeti érzés, nemzeti büszkeség. Társadalmi Szemle. 1967. 12.sz.
62. Csatári Dániel: A nemzeti - nemzetiségi kérdés Lenin műveiben. Társadalmi Szemle, 1963. 12.sz.

63. Csatári Dániel: Szocialista hazafiság - proletár internacionalizmus. Pártélet 1967. 6.sz.
64. Király István: Hazafiság és forradalmiság. Kossuth 1974,
65. Az Egri tanácskozás anyagai 1966-tól
66. Szecsődi László: A hazáról és a hazafiságról. Ifjúsági Kiadó 1962.
67. A Magyar Népköztársaság Alkotmánya. Kossuth 1972.
68. 20 éves a Varsói Szerződés Az EFFE Tevékenysége. MN MK. Budapest. 1975.
69. Balázs György: Hagyomány és hazafiság. Világosság 1973. 8-9.sz.
70. Bányai László: Sajátos tudatunk történelmi gyökerei. Krunk 1972. 12. sz.
71. Bányai László: Szocialista hazafiságunk közös történelmi gyökerei. Korunk 1966. 9.sz.
72. Beke Pál: Szocialista hazafiság és közművelődés. Népművelés 1974. 12.sz.
73. Erényi Tibor: Nemzet, haza, hazafiság a magyar munkásmozgalomban. Élet és Irodalom 1972. 12.sz.
74. Huszár Tibor: Erkölcs és társadalom. Kossuth 1965.
75. Lick József: Az erkölcs kényszer vagy döntés. Kossuth 1970.

76. Ágoston György: A kommunista erkölcs tartalma és az erkölcsi nevelés feladatai. Tankönyvkiadó 1962.
77. Faragó Jenő: Fiatalok, vallás, világnézet, erkölcs. Kossuth 1968.
78. Farkas Endre: Erkölcs és politika, Kossuth 1970.
79. Baktai Ferenc: Ki a hazafi? Kossuth 1962.
80. Simon Péter: Hazafiság és proletár nemzetköziség. Kossuth 1959.
81. Szecsődi László: Mi a haza, mi a hazafiság. Egyetemi Nyomda 1954.
82. Konsztantyinov: Az internacionalizmus és hazafiság napjaink ideológiai harcában. Népszabadság 1974. nov. 3.
83. Szveszdlin Rogacsev: Hazafiság - internacionalizmus.
84. Köpeczi Béla: Hazafiság - történelemtudomány. Párttörténeti Közlemények 1972. 1. sz.
85. Molnár Erik: Az SZKP XXII. kongresszusa és a patriotizmus. Történelmi Szemle, 1962. 1.sz.
86. Pack Zs. Pál: Szocialista nemzeti öntudat. Társadalmi Szemle 1974. 4.sz.
87. Rényi Péter: Kortársi vita a hazafiságról. Kortárs 1969. 9.sz.

88. Serfőző László: Védőpajzs Zrinyi Katonai Kiadó 1980.
89. Sipos Levente: Vita a történelem szemléletéről. Párttörténeti Közlemények 1972. 1.sz.
90. Stier Miklós- Tarnóc Márta: Hazafiság és internacionalizmus. Magyar Tudomány 1974. 1.sz.
91. M.Sziklai László: Szocialista társadalom - szocialista hazafiság. Kortárs. 1969. 7.sz.
92. Szilágyi Imre: Hazafiság mint erkölcsi magatartás. Filozófiai Közlemények 1974.
93. Szurmay Ernő: Közművelődés- Könyvtár, hazafiság. Népszabadság 1974. nov. 24.
94. Hegedüs Géza: A hazafiság élményéről. Magyar Tudomány 1973. 12. sz.
95. A magyar forradalmi munkásmozgalom története. I.II.III. kötet. Kossuth 1967. 69. 70.,
96. Ötven éves a párt. Kossuth 1968.
97. Küzdelmes évszázad. Táncsics 1975.
98. Forradalmár elődeink. Budapest. 1970.
99. Liptai Ervin: Vörös katonák előre. Zrinyi 1969.
100. Kővágó László: Internacionalisták a Tanácsköztársaságért. Kossuth 1969.

101. A magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen.
Zrinyi 1966.
102. Hősi harcok emlékei. Budapest. 1962.
103. Pintér István: A magyar kommunisták a Hitler
ellenes nemzeti egységért. Kossuth 1968.
104. Hollós Ervin: Rendőrség, csendőrség VKF. 2.
Kossuth 1971.
105. Hollós Ervin-Lajtai Vera: Köztársaság-tér 1956.
Kossuth 1974.
106. A Magyar Népköztársaság Fegyveres Erőinek Szol-
gálati Szabályzata HM. 1974.
107. A Honvédelmi Miniszter elvtárs 2/1973. számú pa-
ranca.
108. A MN. Politikai Főcsoportfőnökség Agit.Prop. cso-
portfőnökség kiadványai. /Oktatás, kultúra/
109. Az ifjúságról szóló 1971 évi IV. törvény.
110. Honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény.
111. A közművelődésről szóló 1976. évi V. törvény.
112. Honvédelmi ismeretek.
113. Vértés Róbert: Nemzeti és mozgalmi ünnepeink.
Kossuth 1972.

114. Az erkölcsi tényező szerepe a korszerű háborúban. Zrinyi 1969.
115. Honvédelemről nevelőknek. Zrinyi 1975.
116. Erkölcsi, politikai tényező a jelenlegi háborúban. Zrinyi 1960.
117. Milovidov: Kommunista nevelés és katonai kötelesség. Zrinyi 1964.
118. A katona és a háború. Zrinyi 1974.
119. Tanulmányok a katonai nevelés köréből. Zrinyi
120. Godó Ágnes- Sztana Béla: A horthy-rendszer katonai ideológiája. Zrinyi 1965.
121. Új Haza Új Hadsereg. Visszaemlékezések. Zrinyi 1970.
122. Mindig a Vártán. MOP. kiadványa Zrinyi Katonai kiadó 1978.
123. A társadalom és a hadsereg. Tanulmányok a katonai nevelés társadalmi kérdéseinek köréből. Zrinyi 1978.
124. A fejlett szocializmus építése propagandisták elméleti tanácskozása Balatonaliga 1978. Kossuth 1978.
125. Marosán György: Tüzes kemence. Életrajzi regény. Magvető 1967.

126. Marosán György: Az uton végig kell menni. Magvető 1972.
127. A munkásmozgalom története, Katonai akadémiai jegyzet. Zrínyi 1980.
128. A munkásmozgalom történetének katonapolitikai kérdései Katonai akadémiai jegyzet. Zrínyi 1980.

Köszönetnyilvánítás

Kedves kötelességemnek érzem, hogy köszönetet mondjak Dr.Rácz János professzor elvtársnak e hálás téma feldolgozására tett javaslataért és értékes utmutatásáért.

Köszönetet mondok Szilágyi Károly örmagy elvtársnak az MN 8459. Prancsnokának, Tóth Lajos alezrede elvtársnak az MN 6119 PB. titkárának és Biró János alezredes elvtársnak az MN 9145 mb. Politikai Osztály Vezetőjének, értékes segítségükért, javaslataikért, kritikai megjegyzéseikért.

Végül hálás köszönetet mondok Balázs Istvánné elvtársnőnek az értékes technikai segítségéért.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	1. oldal.
I. A szocialista hazafiságra és a proletár internacionalizmusra nevelés szükségessége	4. oldal.
II. Hagyomány, nemzeti hagyomány, osztályszempontok a hagyományok értékelésében. A magyar munkásosztály és a munkásmozgalom forradalmi tradícióinak helye forradalmi és haladó nemzeti hagyományaink között.	19. oldal.
III. Forradalmi és katonai hagyományaink szerepe és jelentősége a szocialista hazafiságra proletárnemzetköziségre nevelésben.	51. oldal.
IV. A munkásmozgalom forradalmi és katonai hagyományai és a csapathagyományok ápolásának helyzete.	64. oldal.
JEGYZETEK	100. oldal.
Az értekezéshez feldolgozott irodalom jegyzéke	103. oldal.
Köszönet nyilvánítás	115. oldal.
Tartalomjegyzék	116. oldal.

Bírálat

Palatán

Balaton János: A magyar munkásmozgalom forradalmi és katonai hagyományainak szerepe a szocialista hazafiságra-proletárinternacionalizmusra nevelés területén egy katonai egységnél c. doktori értekezéséről.

A témaválasztást több vonatkozásban is jelentősnek tartjuk; 1./ általában a forradalmi hagyományokkal, különösen pedig a katonai hagyományokkal méltatlanul, a kérdés jelentőségéhez mérten keveset foglalkozik legújabbkori történeti irodalmunk. 2./ a forradalmi hagyományok szocialista hazafiságra-proletárinternacionalizmusra való nevelésében nagy jelentőséggel bírnak. 3./ különösen így van ez a honvédség esetében és ennek gyakorlati bemutatása ugyancsak fontos vállalkozás.

Az összetett, bonyolult kérdés viszonylag jó és eredményes feldolgozását megkönnyítette és lehetővé tette a marxizmus-leninizmus klasszikusai vonatkozó tanításainak hasznosítása. A felhasznált bőséges irodalom - 128 tétel - szintén a választott téma érdemi feldolgozását segítette elő. Ez különösen megmutatkozik a II. fejezet esetében /19-51.old./, amikor is a dolgozat készítője jól összefoglalja és értékeli a forradalmi- és nemzeti hagyományok összefüggését.

Az I. fejezetben /4-19.old./ a szerző helyesen a kérdés elméleti összefüggéseit kísérelte meg áttekinteni.

Ez azonban csak részben sikerült - annak ellenére, hogy a felhasznált nagy mennyiségű irodalom ezt lehetővé tette volna - mert túlzottan a tárgyalt téma gyakorlati jelentőségének szükségességére helyezte a hangsúlyt a disszertáció készítője.

Az értekezés készítője nemcsak elméletileg van tisztában a választott témával, de azt munkája során gyakorlatilag is alkalmazza. Ez különösen a IV. fejezetben /64-100. old./ foglaltakból tűnik ki; Palotai Jenő bőséges tapasztalatai alapján sok megszívlelendő javaslatot tesz. De ezzel függ össze az is, hogy a dolgozatban rengeteg katonai kifejezés fordul elő.

Összegezve: vállalt feladatát alapvetően jól oldotta meg a szerző és mindezek alapján az értekezést cum laude minősítéssel javasoljuk elfogadni.

Szeged, 1980. október 22.

/Dr. Horvaci László/
egyetemi docens

/Dr. Rácz János/
egyetemi tanár

15-65/1980.

.....bksz.

Dr. Rác János elvtársnak
tszv. egyetemi tanár

Palotai Jenő
Tárgy: doktori szigorlata:.....
Melléklet: 1 db disszertáció

H e l y b e n

Professzor Elvtárs!

Mellékelve Palotai Jenő: A magyar munkásmozgalom forradalmi és katonai hagyományainak szerepe a szocialista hazafiságra-proletárinternaciona-
lizmusra nevelés területén egy katonai egységnél

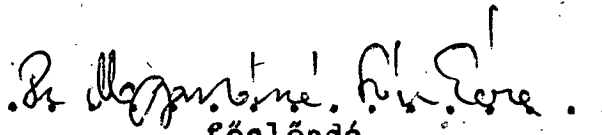
című doktori értekezését tisztelettel felkérém, hogy azt megbirálni
sziveskedjék. Legyen szabad Professzor Elvtárs szives figyelmét fel-
hívnom tanácsülésünk ama határozatára, amely a birálat elkészítésének
és benyújtásának legkésőbbi határidejét a kézhezvételtől számított
harmadik hónap utolsó napjában állapította meg.

A mellékelte értekezést a birálat elkészítése után sziveskedjék átadni
tanszéke könyvtárasának leltárba vétel és a könyvtárban való olhelye-
zése céljából.

Szeged, 1980. okt. 15.

.....
dékán

A kiadmány hiteles:

főelőadó

.....
Dr. Rác János prof.
Dr. Horuczi László tszv. docens
..... társbiráló

Hanfi f

310 - 561

1/45e zar felhívni!

- Ennelmi töltes" jól dok-
mentált dolgokat.
- A fellasról fennsér
kritikai veresé
- A nemzeti lapoknál enli-
velés / lásd a 46. oldalon
foglaltakat !)
- A választott téma gyalar-
lati ismerete, ill. alka-
mazása.
- Sar az értelmezésére gépelési
hiba! (vergétg!)
- A Ratanariq építé" (terme-
k) munkáját nem gando-
lam, hisz, telene propagat-
ni !!! (60. old.)
- A szocialista jelleg" Ratanariq
lapoknál apolésival Rep-
salatos feladatainak (61. old.)
Ebbe igara van a szer-
nek!
- Túlrahan sarnak tünz a
Ratanariq ifjúsáéval szama.
- Endene a dolgokat szer-
jével a sar pánitív javas-
lat megtételé.
- Az ismertetté azokat a
jennetben jelölmi telene!
Művészté : Cum lande